

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Θεατρικές Σπουδές Σκηνοθεσία-Υποκριτική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Ο Μάγος του Οζ: από το βιβλίο του Lyam Frank Baum
μέχρι την ταινία του Victor Fleming και τις
σκηνοθετικές προσεγγίσεις του έργου στη σύγχρονη
ελληνική σκηνή**

Αθηνά Κυμιωνάκη

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Τάνια Νεοφύτου**

Δεκέμβριος 2018

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικές
Σπουδές

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Ο Μάγος του Οζ: από το βιβλίο του Lyam Frank Baum
μέχρι την ταινία του Victor Fleming και τις
σκηνοθετικές προσεγγίσεις του έργου στη σύγχρονη
ελληνική σκηνή

Αθηνά Κυμιωνάκη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Τάνια Νεοφύτου

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση
των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
στην Αθηνά Κυμιωνάκη
από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Δεκέμβριος 2018

Περίληψη

Ο Μάγος του Οζ αποτελεί ένα από τα πλέον δημοφιλή μιούζικαλ, το οποίο είναι γνωστό από την επιτυχημένη κινηματογραφική του μεταφορά το 1939 αλλά και από τα συχνά θεατρικά του ανεβάσματα ανά τον κόσμο. Η διατριβή φιλοδοξεί να συνεισφέρει στον διάλογο κινηματογράφου και θεάτρου σε ό,τι αφορά τη μεταφορά του συγκεκριμένου μιούζικαλ, να συμβάλει στην παραστασιογραφική έρευνα του έργου στη μεταπολεμική Ελλάδα και να αιτιολογήσει την απήχηση του έργου άλλοτε και στη σύγχρονη εποχή.

Σκοπό της έρευνας αποτελεί η γνωριμία με το πρωτότυπο παραμύθι του Lyam Frank Baum *The Wonderful Wizard of Oz* και με τις μεταφορές του έργου στην οθόνη και στην ελληνική θεατρική σκηνή από τη μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, η διατριβή επιχειρεί να παρουσιάσει τη σκηνοθετική προσέγγιση του βραβευμένου μιούζικαλ *Ο Μάγος του Οζ* του Victor Fleming και να συγκρίνει τις διαφορετικές μεταφορές του έργου στη σκηνή μέσω των τριών σκηνοθετικών προσεγγίσεων των σκηνοθετών Νανάς Νικολάου (2015-2016), Νίκου Δαφνή (2016-2018) και Στέφανου Νταλάση (2010-2011), ώστε να ερευνησει την απήχηση του έργου στη σύγχρονη ελληνική θεατρική πραγματικότητα.

Summary

The Wizard of Oz is one of the most popular musicals, known for its successful film adaptation in 1939, but also for its frequent theatrical performances around the world. The dissertation aspires to contribute to the dialogue of the cinema and theater in terms of the adaptation of the particular musical, to support the figurative research of the work in post-war Greece and to justify the resonance of the work as well in the modern era.

The purpose of the research is to get acquainted with Lyam Frank Baum's original *The Wonderful Wizard of Oz*, its adaptation in cinema as it becomes a directorial approach to the award-winning musical "*The Wizard of Oz*" by Victor Fleming and the project's upgrading to the Greek theater postwar period to date. Specifically, the dissertation attempts to present and compare the different project transitions on the screen and scene through three directorial approaches by Nana Nikolaou (2015-2016), Nikos Dafnis (2016-2018) and Stefanos Dalasis (2010-2011) so as to investigate the impact of the work on Modern Greek Theatre.

Ευχαριστίες

Η μεταπτυχιακή διατριβή ολοκληρώθηκε με την ανεκτίμητη συμβολή της καθηγήτριας και επόπτριας μου, της κυρίας Σταματίας Νεοφύτου, η οποία με στήριξε και με καθοδήγησε ολόκληρο το έτος για να ολοκληρωθεί αυτή η μεγάλη έρευνα ιδιαίτερα με τις παραστάσεις του *Μάγου του Οζ* που ανέβηκαν στην ελληνική σκηνή από την μεταπολεμική περίοδο ως σήμερα καθώς και με το πώς να προσεγγίσω τους τρεις σκηνοθέτες.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω να δώσω στους τρεις σκηνοθέτες Νανά Νικολάου, Νίκο Δαφνή και Στέφανο Νταλάση, οι οποίοι μου παραχώρησαν εγκάρδια όποιο εποπτικό υλικό κατείχαν, διασκευές, φωτογραφικό υλικό και μουσικές, καθώς είχαμε και διαρκή επικοινωνία για οποιαδήποτε απορία προέκυπτε, ώστε να γίνει έγκυρη και σωστή σκηνοθετική ανάλυση των τριών παραστάσεων.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	7
2. Ο Μάγος του Οζ: από το βιβλίο στη μεγάλη οθόνη.....	8
2.1. Lyam Frank Baum η γέννηση του <i>Μάγου του Οζ</i>	8
2.2. Η μεταφορά του βιβλίου στη μεγάλη οθόνη από τις κινηματογραφικές παραγωγές μέχρι τον Victor Fleming	Error! Bookmark not defined.
2.3. Η ταινία του Fleming, σκηνοθετική προσέγγιση, σύγκριση με το βιβλίο .	Error! Bookmark not defined.
3. Ο Μάγος του Οζ στο θέατρο.....	27
3.1. Ο Μάγος του Οζ στη σύγχρονη ελληνική σκηνή.....	27
3.2. Τρεις σύγχρονες σκηνοθετικές προσεγγίσεις.....	39
3.2.1. Η Σκηνοθετική προσέγγιση της Νανάς Νικολάου (2015-2016).....	41
3.2.2. Η Σκηνοθετική προσέγγιση του Νίκου Δαφνή (2016-2018).....	50
3.2.3. Η Σκηνοθετική προσέγγιση του Στέφανου Νταλάση (2010-2011).....	61
4. Επίλογος – Συμπεράσματα.....	69
Παράρτημα.....	71
A. Φωτογραφικό Υλικό.....	71
A.1. Αφίσες.....	80
B. Μουσικά Κομμάτια	83
Βιβλιογραφία.....	84
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	85
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	86
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	86

1. Εισαγωγή

Ο *Μάγος του Οζ*, (*The Wonderful Wizard of Oz*) του Lyam Frank Baum, ανήκει στα κλασικά αριστουργήματα της αμερικάνικης λογοτεχνίας όσο και του κινηματογράφου στις απαρχές του εικοστού αιώνα. Κυκλοφόρησε το 1900 ως μυθιστόρημα του Αμερικανού συγγραφέα. Την περίοδο 1902-1903, το έργο παίχτηκε ως θεατρικό μιούζικαλ στο Σικάγο και τη Νέα Υόρκη, ενώ το 1903 ήρθε στο θρυλικό Broadway. Η ανταπόκριση του κοινού ήταν τόσο μεγάλη που η περιοδεία του μιούζικαλ διήρκεσε μέχρι το 1911. Έκτοτε, παίζεται συνεχώς στα θέατρα όλου του κόσμου και γνωρίζει επιτυχία. Το 1939 το μιούζικαλ προβλήθηκε σε σκηνοθεσία του Victor Fleming και θεωρείται πλέον μία από τις σημαντικότερες ταινίες του παγκόσμιου κινηματογράφου, καθώς η αισθητική της έχει επηρεάσει αρκετούς σύγχρονους σκηνοθέτες του φανταστικού (Knapp 2006, 132).

Στην παρούσα μελέτη τεκμηριώνεται η σπουδαιότητα αυτού του έργου καθώς επιχειρώ να αναλύσω και να συγκρίνω σκηνοθετικά το μυθιστόρημα στη μεταφορά του στον κινηματογράφο από τον βραβευμένο σκηνοθέτη Victor Fleming και στην ελληνική θεατρική σκηνή. Επιπλέον γίνεται μια αναφορά στις επιδράσεις που άσκησε το φανταστικό αυτό παραμύθι και σε μεταγενέστερους συγγραφείς και σκηνοθέτες.

Πιο συγκεκριμένα, μέσω της διατριβής αυτής συγκρίνω το μυθιστόρημα του Baum *Ο μάγος του Οζ* με την επιτυχημένη μεταφορά του στον κινηματογράφο από τον Fleming τριάντα χρόνια μετά, η οποία αποτελεί σημείο αναφοράς στην ιστορία του μιούζικαλ. Στο δεύτερο κεφάλαιο εστιάζω σε τρεις παραστάσεις οι οποίες αξίζει να σχολιαστούν στη σκηνική τους μεταφορά από τους σκηνοθέτες Νανά Νικολάου, Νίκο Δαφνή και Στέφανο Νταλάση. Συγκεκριμένα το έργο προσεγγίζεται λογοτεχνικά, κινηματογραφικά και θεατρολογικά. Μελετάται ως προς την διασκευή του μύθου, παρεμβάσεις, προσθήκες και αφαιρέσεις των σκηνοθετών, ως προς τον σκηνικό διάκοσμο, τα κοστούμια, το μακιγιάζ και την μουσική.

Οι δυσκολίες που συνάντησα αφορούσαν κυρίως την έλλειψη βιντεοσκοπημένου υλικού των παραστάσεων από τους δύο πρώτους σκηνοθέτες. Γι' αυτόν τον λόγο η έρευνά μου στηρίχθηκε σε άρθρα, εποπτικό και φωτογραφικό υλικό που μου

παραχώρησαν οι ίδιοι οι σκηνοθέτες μετά από επικοινωνία που είχα μαζί τους για τους σκοπούς αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Κεφάλαιο 2

Ο Μάγος του Οζ: από το βιβλίο στη μεγάλη οθόνη

Το δεύτερο κεφάλαιο πραγματεύεται τη σύλληψη της ιδέας του μυθιστορήματος *Ο Μάγος του Οζ* από τον συγγραφέα Lyam Frank Baum, την μεταφορά του στον κινηματογράφο μέχρι τον σκηνοθέτη Victor Fleming και μια σκηνοθετική προσέγγιση της βραβευμένης ταινίας του τελευταίου σε σχέση με το πρωτότυπο βιβλίο του Baum.

2.1. Lyam Frank Baum η γέννηση του *Μάγου του Οζ*

Αρχικά είναι σκόπιμο να γίνει μια αναφορά στη ζωή του συγγραφέα Baum, ο οποίος έγραψε αυτό το βιβλίο πλάθοντας έναν φανταστικό τόπο, τη γη του Οζ, βασιζόμενος στα βιώματα και τους τόπους στους οποίους περιπλανήθηκε. Η ιστορία του θεωρείται από πολλούς μελετητές ως ιστορία παιδιών με μια αλληγορία. Με τη μορφή μιας λεπτής παραβολής, ο Baum απέδωσε ένα ζωντανό και ειρωνικό πορτρέτο της Αμερικής καθώς εισερχόταν στον εικοστό αιώνα και βρισκόταν σε οικονομική κρίση από το 1891 έως το 1897. Το αλληγορικό παραμύθι του συγγραφέα διαφέρει από τα

κλασικά παραμύθια καθώς μέσω των συμβολισμών του περνάει μηνύματα για το πώς μπορεί να βγει η χώρα από την κρίση (Littlefield 1964, 50 · Barlow 2002, 475).

Ο συγγραφέας Henry έγραψε το 1964 ότι το μυθιστόρημα ήταν μια «παραβολή για τον λαϊκισμό». Και ο Dighe εικάζει ότι είναι μια πολιτική και οικονομική αλληγορία και κάνει το κείμενο του Baum εργαλείο για τη νομισματική πολιτική και το χρυσό πρότυπο ή αλλιώς χρυσό κανόνα (Barlow 2002, 475), δηλαδή το πρώτο σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, το οποίο καθόριζε την ισοτιμία των νομισμάτων έναντι του χρυσού και στο οποίο οι Η.Π.Α. προσχώρησαν το 1879. Θεωρείται ακόμη ότι το βιβλίο διδάσκει τους μαθητές για το λαϊκό κίνημα. Οι ειρωνείες του παραμυθιού βάζουν τους κεντρικούς ήρωες σε μια τετραπλή αναζήτηση δύσκολων επιτευγμάτων. Συγκεκριμένα οι συμβολισμοί του σπιτιού, του μυαλού, της καρδιάς και του θάρρους της Ντόροθι, του Σκιάχτρου, του Τενεκεδένιου και του Λιονταριού αντίστοιχα εκπροσωπούν κοινωνικές ομάδες. Έτσι, η Ντόροθι αντιπροσωπεύει τους Αμερικανούς, το Σκιάχτρο τους αγρότες, ο Τενεκεδένιος τους εργάτες σε εργοστάσιο, ενώ το Λιοντάρι τον πολιτικό από την Νεμπράσκα William Jennings Bryan. Από την πλευρά του ο Μάγος του Οζ παρομοιάζεται ως κυρίαρχος κυβερνήτης. Ο Baum θέλει να δείξει μέσω του χαρακτήρα του πολιτική και σατιρική διάθεση. Ο Littlefield είδε τον Μάγο να παρομοιάζεται με οποιονδήποτε πρόεδρο της Αμερικής, όπως την Grant τον McKinley, τον Hugh Rockoff και τον Neil Earle (Berman 2003, 507).

Ο Baum μεγάλωσε στη Νέα Υόρκη προσπαθώντας να στήσει τις δικές του επιχειρήσεις στην επικράτεια της Ντακότα. Ανακαλύφθηκε ως συγγραφέας στο Σικάγο, αλλά αργότερα μετακόμισε και έζησε στην Καλιφόρνια. Είχε κάποιες αποτυχημένες σταδιοδρομίες ως ηθοποιός, ιδιοκτήτης καταστήματος, εκδότης εφημερίδων, ταξιδιώτης και πωλητής. Όταν ανακάλυψε το συγγραφικό του ταλέντο ξεκίνησε μια νέα καριέρα ακόμη και μετά την επιτυχία του με την εταιρεία παραγωγής ταινιών Oz στην Καλιφόρνια. Ο Ρότζερς σημειώνει πως επηρεάστηκε από το ευρύ γεωγραφικό και επαγγελματικό του υπόβαθρο. Επιπρόσθετα, επισημαίνει πως ο Baum εμπνεύστηκε από τον φόβο της ινδικής εξέγερσης στην επικράτεια της Ντακότα το 1890, στην οποία υποστήριζε την εξολόθρευση των Ινδιάνων. Οι μελετητές, γενικά, θεωρούν το Οζ ως όνειρο. Το τοπίο του Baum θεωρήθηκε ως αγροτικός παράδεισος του Τζέφερσον, το οποίο αποδεικνύει το ενδιαφέρον του για το λαϊκό κίνημα και ένα παράδειγμα των ιδεών αυτών των ουτοπικών φιλοσόφων όπως του William Morris και του Edward Bellami (Berman 2003, 505 · Griswold 1987, 462).

Για να στηρίξουν τις απόψεις τους, αυτοί οι μελετητές επεσήμαναν τα ουράνια ιδανικά του Οζ: την ελευθερία του ατόμου, την εθελοντική αποδοχή της ευθύνης, την ίση απόλαυση της δουλειάς και του παιχνιδιού, την ανυπακοή του πολέμου, την ανάγκη για κοινή χρήση και ούτω κάθε εξής. Αλλά αυτό που δεν μπορεί να αγνοηθεί ήταν πως εμφανιζόταν η γη του Οζ σαν μια αντανάκλαση των πραγματικών περιστάσεων στη στροφή του αιώνα. Εκείνη την εποχή, η Αμερική είχε εμφανιστεί ως ιδανικός παραμυθένιος τόπος τόσο στους ξένους όσο και στους ντόπιους. Όσο ασύλληπτο και αν φαντάζει ήταν η εποχή που κάθε νέος μπορούσε να γίνει πρόεδρος της χώρας, καθώς μπορούσαν να αποκτηθούν περιουσίες σε μία ημέρα. Έτσι, στο βιβλίο *ο Μάγος του Οζ*, είδαν πολλοί νέοι της εποχής να πλαισιώνεται η αμερικανική φαντασία (Griswold 1987, 463 · Karp 2003, 266).

Τον περασμένο αιώνα, η γη του Οζ είχε κατοχυρωθεί μεταξύ των ουτοπικών τόπων, των ιδιαίτερα ελκυστικών και κατοικημένων από παιδιά (Karp 2003, 264). Λίγα χρόνια μετά την επιτυχία με το *The Wonderful Wizard of Oz*, ο συγγραφέας άρχισε να περνάει τους χειμώνες στο νησί Coronado στο Σαν Ντιέγκο. Το 1909 ο Baum μετακόμισε μόνιμα στο Χρυσό Κράτος και το 1910 αγόρασε ένα σπίτι στο Χόλυγουντ. Η σύνδεση μεταξύ Οζ και Καλιφόρνιας έγινε πιο ξεκάθαρη, ο Baum αποκαλούσε το σπίτι του «Ozcot». Αργότερα, εγκαταστάθηκε στο Χόλυγουντ στις αρχές της κινηματογραφικής επιχείρησης και ασχολήθηκε με νέες εμπειρικές μορφές ψυχαγωγίας ιδρύοντας τη δική του κινηματογραφική εταιρεία· την εταιρεία κατασκευής ταινιών Oz. Αλλά το κοινό δεν ήταν ακόμα έτοιμο για μια τέτοια αλλαγή και οι μισές ταινίες τού έφεραν μόνο οικονομικά προβλήματα, παρόλο που λέγεται ότι είχαν ειδικά εφέ σχεδόν εξίσου εκθαμβωτικά με τον *The Wizard of Oz* της MGM περίπου είκοσι πέντε χρόνια αργότερα. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Baum προέβλεψε επίσης τον Walt Disney. Το 1905 ενημέρωσε τον Τύπο ότι σχεδίαζε να κατασκευάσει ένα πάρκο ευχαρίστησης, ένα μικροσκοπικό Oz, για τα παιδιά και τις οικογένειές τους σε ένα νησί κοντά στις ακτές της Καλιφόρνιας, αλλά αυτό το συγκεκριμένο μαγικό βασίλειο δεν χτίστηκε ποτέ (Griswold 1987, 464).

Με έναν αναγνωρίσιμο τρόπο, ο χάρτης της χώρας του Οζ είναι ένας χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών (Hearn 2000, χ.χ.) (βλ. Εικ 1). Στα δυτικά είναι η γη των Winkies (Μαγισσών): μια άγρια, κοκκινωπή περιοχή γεμάτη από λύκους εμπνευσμένη από τη Νότια Ντακότα όπου ο Baum έζησε για κάποιο χρονικό διάστημα ως έμπορος και δημοσιογράφος. Στα ανατολικά είναι η γη των Munchkin (Λιχουδέσιων), ένα μέρος που μοιάζει με την ολλανδική χώρα την Πενσυλβάνια, στην οποία εγκαταστάθηκαν

πολλοί Γερμανοί καθώς οι πρόγονοι του Baum ήρθαν από τη Βαυαρία. Στον νότο είναι η γη των Quad-lings: κάτοικοι βουνίσιοι από χαλίκι, (σφυροκέφαλοι με άσπρα φορέματα). Είναι κυρίες και κύριοι γνωστοί ως οι άνθρωποι της Κίνας, δύο κατηγορίες ανθρώπων με τους οποίους ο Baum εξοικειώθηκε, ενώ ήταν ένας ταξιδιώτης στον Νότο. Στα βόρεια (αργότερα στο βιβλίο Oz) βρίσκεται η χώρα Gillikin (Αφρατούληδων): μια θέση βουνών και λιμνών, όχι σε αντίθεση με το Μίτσιγκαν, ένας τόπος στον οποίο ο Baum συνήθιζε να κάνει διακοπές. Δεδομένου ότι το βασίλειο του Oz βρίσκεται στο κέντρο της χώρας του Oz, είναι δύσκολο να μη σκεφτεί κανείς το Σικάγο ως συμπλήρωμά του. Όταν έγραψε την ιστορία του για το κορίτσι που μεταφέρθηκε με κυκλώνα το οποίο ονόμασε Dorothy Gale, ζούσε στο Windy City (Griswold 1987, 463).

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι ο συγγραφέας έχει γράψει στη συνέχεια δεκατέσσερα βιβλία στη συνέχεια για τον Oz. Το έργο του περιέχει στοιχεία, τα οποία δεν γνωρίζει το αναγνωστικό κοινό, όπως τα βιβλία που γράφτηκαν και οι συγγραφείς που επηρεάστηκαν μετέπειτα, καθώς και το τεράστιο fun club, το <http://ozclub.org>. Στα βιβλία που ακολούθησαν, σκόπιμα συμπεριλάμβανε τοπικές τοποθεσίες της Καλιφόρνιας στην παράδοξή του γεωγραφία (Griswold 1987, 464). Όλες οι ιστορίες συμπεριλαμβάνονται στο βιβλίο *Complete stories of Oz* (Baum 2012, χ.χ.) με τα εξής έργα:

1. *The Wonderful Wizard of Oz* (1900).
2. *The Marvelous Land of Oz* (1904).
3. *Ozma of Oz* (1906).
4. *Dorothy and the Wizard in Oz* (1908).
5. *The Road to Oz* (1909).
6. *The Emerald City of Oz* (1910).
7. *The Patchwork Girl of Oz* (1913).
8. *Tik – Tok of Oz* (1914).
9. *The Scarecrow of Oz* (1915).
10. *Rinkitink in Oz* (1916).
11. *The Lost Princess of Oz* (1917).
12. *The Tin Woodman of Oz* (1917).
13. *The Magic of Oz* (1919).
14. *Glinda of Oz* (1920).

Με τα έργα του και τον χάρτη της μυθικής χώρας (Βλ. Εικ.1) ο Baum θεωρήθηκε πρωτοπόρος και πρόδρομος του John Ronald Reuel Tolkien καθώς έχει γράψει

πρώτος από όλους δεκατετραλογία. Το 1902 ο Baum έγραψε και μια μουσική παράσταση βασισμένη στον *Μάγο του Οζ* (Baum 1960, 262-267 · Gardner 1960, 3).

Αυτό που με συγκίνησε ιδιαίτερα κατά την έρευνά μου για τον Baum ήταν τα αμέτρητα γράμματα, που έλαβε από τα παιδιά, τα οποία του έγραφαν ρωτώντας τον πού μπορούν να αγοράσουν εισιτήρια για να ταξιδέψουν στον μαγικό κόσμο του Οζ, ενώ αναγνώστες δεν του ζήτησαν να γράψει βιβλία για τη Ντόροθι, αλλά για το Οζ. Η πρώτη έκδοση του μυθιστορήματος γνώρισε τεράστια επιτυχία λόγω της υπέροχης εικονογράφησης του Denslow, που θεωρείται η καλύτερη (Griswold 1987, 462 · Gardner 1960, 2).

Μετά τον θάνατο του Baum το 1919, γράφτηκαν δεκαεννέα ακόμα βιβλία Οζ από την Ruth Plumly Thompson, τρία από την Neill, δύο από τον Jack Snow, ένα από τον Rachel Cosgrove και ένα από τον γιο του Baum, τον Colonel Frank Joslyn, που επέκτειναν τη λίστα των βιβλίων στα σαράντα. Το βιβλίο του Colonel θεωρείται σπάνιο και συλλεκτικό με τον τίτλο *The Laughing Dragon of Oz*. Επιπρόσθετα, το τραγούδι της Judy Garland *Somewhere over the Rainbow* επηρέασε τον Elton John και έγραψε το *Goodbye, Yellow Brick Road* (Gardner 1960, 2 · Griswold 1987, 466). Επίσης, η Walt Disney ανέλαβε την παραγωγή της ταινίας *Οζ: Μέγας και παντοδύναμος* σε 3D, σε σκηνοθεσία Σαμ Ράιμι (Ζουμπουλάκης 2013, χ.χ.).

Σε αυτό το σημείο χρήσιμο είναι να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τον Rogers, ο οποίος είναι ένας από τους μεγάλους μελετητές του Baum και έχει ερευνήσει όλα του τα έργα, ο συγγραφέας ήταν θεοσοφιστής. Ο Rogers, έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στον γάμο του που βασιζόταν σε μια ισότιμη συνεργασία μεταξύ του Baum και της συζύγου του Maud. Η Maud ήταν εντελώς διαφορετική από τον Φρανκ. Ήταν κυρίως συνετή στη διαχείριση των οικονομικών της οικογένειας. Η μητέρα της, Matilda Joslyn, η οποία ήταν διακεκριμένη φεμινίστρια, επηρέασε με τις απόψεις της το ζευγάρι. Ο μελετητής, δείχνει πειστικά ότι οι ηρωίδες του Baum, συμπεριλαμβανομένης της Ντόροθι, αντλούσαν στοιχεία του χαρακτήρα τους τόσο από τη Maud όσο και από τη Matilda. Μάλιστα η τελευταία φαίνεται πώς με τις διδασκαλίες της Θεοσοφίας, στις οποίες εισήγαγε τόσο τη Maud όσο και στον Frank, έγινε αφορμή για τον φανταστικό κόσμο που έπλασε ο συγγραφέας για τον Οζ και βάσισε πάνω σε αυτή. Ο δημιουργημένος κόσμος του Baum, όπως και ο θεοσοφικός χαρακτήρας των φυσικών και ηθικών νόμων ενός όλου αγκαλιάζει το Οζ, ιδιαίτερα στα νεότερα βιβλία. Κατανοώντας λοιπόν τα ζητήματα της θεοσοφίας έγραψε σε δεύτερο επίπεδο μια αλληγορία των διδασκαλιών της πεθεράς του στο μυθιστόρημα

Μάγος του Οζ. Η Θεοσοφική Εταιρεία είναι (φαινομενικά) ένας μυστηριακός οργανισμός βασισμένος στη διδασκαλία της Helena P. Blavatsky που στρέφεται προς την αναζήτηση των κοινών πηγών για όλες τις θρησκείες, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μία παγκόσμια αρχή (Barlow 2002, 477-478 · Χοροσκέλης 2012, χ.χ.).

Όπως ειπώθηκε πρωτίτερα, ο συγγραφέας επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση της χώρας και το κραχ του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης, το οποίο υπήρξε τεράστιο πλήγμα για τις κινηματογραφικές παραγωγές του Χόλυγουντ. Οι τράπεζες δεν μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν τις εταιρείες παραγωγής. Την εποχή του βουβού κινηματογράφου γυρίζονταν πάρα πολλές ταινίες, ενώ στον ομιλούντα οι ταινίες περιορίστηκαν στις μισές. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 1930 οι τραπεζίτες της Γουόλ Στριτ είχαν επενδύσει 200 εκατομμύρια δολάρια στις παραγωγές του Χόλυγουντ · το 1933 οι επενδύσεις έπεσαν στα 120 εκατομμύρια δολάρια. Το Χόλυγουντ υποτάσσεται στο κεφάλαιο. Το 1935 πέντε είναι οι κινηματογραφικές εταιρείες που βασιλεύουν: η Paramount, Warner, Metro Goldwyn Mayer (M.G.M), FOX, R.K.O (Βελισσαρίου 1990, 134-135 · Sadouel χ.χ. 305-307).

Οι σκηνοθέτες, οι οποίοι μετέφεραν τον *Μάγο του Οζ* στον κινηματογράφο είναι οι ακόλουθοι: ο Richard Thorpe σκηνοθέτησε το έργο για δύο εβδομάδες, ο George Cukor για τρεις ημέρες, ο Victor Fleming για τέσσερις μήνες και ο King Vidor για δέκα ημέρες (Harmetz 2013, 136 · Sragow 2008, 286). Επίσης, κινηματογραφήθηκε σε βουβή ταινία από τις εταιρείες Selig Picture το 1910 και την Chadwick Pictures το 1925 (Gardner 1960, 4). Τον Οζ σκηνοθέτησαν με παραλλαγές τίτλων οι εξής: το 1910 ο Otis Turner με το *The Wonderful Wizard of Oz*, το 1914 ο Liam Frank Baum, με το *His Majesty the scarecrow of Oz*, το 1939 ο Fleming, που σημείωσε τεράστια επιτυχία με το *The Wizard Oz* και το 1978 ο Sidney Lumet με τον τίτλο *The Wiz* (American Film Institute).

2.2. Η μεταφορά του βιβλίου στη μεγάλη οθόνη από τις κινηματογραφικές παραγωγές μέχρι τον Victor Fleming

Στη συγκεκριμένη εργασία επέλεξα να ασχοληθώ με τη μεταφορά του έργου στον κινηματογράφο από τον σκηνοθέτη Victor Fleming. Το έργο σημείωσε τεράστια επιτυχία και προτάθηκε για έξι Βραβεία Όσκαρ. Για την ταινία εργάστηκαν πάνω από χίλια άτομα. Ανήκει στην κατηγορία των πιο διαδεδομένων ταινιών και έχει προβληθεί στην τηλεόραση ως το πιο κλασικό φιλμ. Το 1998 το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Κινηματογράφου και περισσότεροι από εκατόν πενήντα ιστορικοί, κριτικοί, σκηνοθέτες και ηθοποιοί κατατάσσουν τον *Μάγο του Οζ* στα έξι καλύτερα φιλμ των πρώτων εκατό χρόνων παραγωγής ταινιών της αμερικανικής βιομηχανίας (Knapp 2006, 131-132 · Harmetz 2013, xv).

Η παραγωγή της ταινίας έγινε από την MGM, μία από τις μεγαλύτερες παραγωγές στούντιο του Χόλυγουντ και ήταν η ακριβότερη παραγωγή της εταιρείας. Έγινε προσωπικός στόχος της να απαντήσει στη μεγάλη επιτυχία που σημείωσε *Η Χιονάτη και οι Επτά νάνοι* του Disney. Η πρεμιέρα έγινε τον Αύγουστο του χίλια εννιακόσια τριάντα εννιά (1939) με αξιόπαινες κριτικές, αποφέροντας μόνο τρία εκατομμύρια δολάρια. Ο *Μάγος του Οζ* κόστισε συνολικά 2.777.000 δολάρια, τα οποία η MGM έβγαλε σε είκοσι χρόνια με τις επαναπροβολές (Harmetz 2013 xv, 17-18). Η διάρκεια προβολής της ταινίας ήταν από τον Οκτώβριο του 1939 έως τον Μάρτιο του 1940.

Η Paramount ήθελε τον Fleming να σκηνοθετήσει στα στούντιο της τις πρώτες ταινίες και μιούζικαλ. Έτσι, σκηνοθέτησε το *Burlesque*, το *Reckless* και τμήμα από τον *Great Waltz*. Ο *Μάγος του Οζ*, είναι το πρώτο έγχρωμο φιλμ του. Ο σκηνοθέτης για το συγκεκριμένο μυθιστόρημα βασίστηκε στο πρώτο μυθιστόρημα του Baum. Η ταινία ήταν μια φαντασμαγορικής δράσης, μια λαμπερή εκτέλεση, όπως τα όλα τα αστέρια της Paramount και η *Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων*. Οι σκηνές σε σέπια γυρίστηκαν από τον King Vinton (Τζιώρτζιος χ.χ., 40 · Sragow 2008, 283,288).

Το μυθιστόρημα μεταφέρθηκε στη μεγάλη οθόνη σε μορφή μιούζικαλ. Πρόκειται για μια εποχή που μεσουρανούσε το συγκεκριμένο είδος στιγματίζοντας το Χόλυγουντ και καθιστώντας το μιούζικαλ αμιγώς χολιγουντιανό (Pίντερ 2000, 105). Το μουσικό

θέατρο ή αλλιώς μιούζικαλ, όπως είθισται να λέγεται από την ξένη ορολογία, αποτελεί, σύμφωνα με το λεξικό του Pavis, «μια σύγχρονη θεατρική φόρμα (που πρέπει να διακρίνουμε από την όπερα, την οπερέτα ή τη μουσική κωμωδία) που επιδιώκει τη συνάντηση κειμένου, μουσικής και σκηνοθεσίας, δίχως να τα ενσωματώνει, να τα συγχωνεύει ή να τα μετατρέπει με έναν κοινό παρανομαστή (όπως η βαγκνερική όπερα) και δίχως να αποστασιοποιεί τα μεν από τα δε (όπως οι διδακτικές όπερες των Κουρτ Βάιλ και Μπέρτολτ Μπρεχτ)» (Pavis, 2006, 222). Το μιούζικαλ στην Αμερική και στη Βρετανία κέρδισε το κοινό για πολλές δεκαετίες.

Αυτή η μεγάλη επιτυχία των μιούζικαλ οφείλεται στην εμφάνιση του ήχου, και τον ομιλούντα κινηματογράφο. Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του χίλια εννιακόσια τριάντα έγχρωμο φιλμ. Την προηγούμενη δεκαετία χρησιμοποιούσαν σεκάνς σε Technicolor συνδυάζοντας μόνο δύο χρώματα για να αποδοθούν όλες οι αποχρώσεις. Όμως, η απόδοσή τους ήταν να βγαίνουν γαλαζοπράσινοι και ροζ τόνοι. Την δεκαετία του τριάντα, χρησιμοποίησαν τρία βασικά χρώματα έχοντας ως αποτέλεσμα ένα ευρύ φάσμα αποχρώσεων. Έτσι, το 1935 εφάρμοσαν οι εταιρείες παραγωγής ένα τριπλό σύστημα, το οποίο έκανε την εικόνα να βγαίνει φυσική. Αυτό το σύστημα ονομάστηκε τεχνικολόρ (Bordwell κ.α. 2006, 509-510 · Βελισσαρίου 1990, 130). Αν και θεωρήθηκε δαπανηρό έδωσε τεράστια γοητεία στις ταινίες. Ο Fleming βασίστηκε σε αυτή την τεχνική καθώς απέδωσε έντονα χρώματα στην εικόνα του.

Συγχρόνως, είναι εντυπωσιακή η χρήση των εφέ, και της μουσικής επένδυσης των τραγουδιών για τους ξεχωριστούς χαρακτήρες. Συγκεκριμένα, όταν τελείωσαν τη συνεργασία τους ο Stothart, ο Stoll, ο Cutter, ο Marquardt και ο Darby, οι οποίοι έγραψαν τα τραγούδια, η μουσική διάρκεια των τραγουδιών έφτανε τα τριάντα πέντε λεπτά, τα οποία επεξεργάστηκαν και κάλυψαν εβδομήντα έξι λεπτά μουσικής στην ταινία. Η μουσική των τραγουδιών είναι του Arlen και οι στίχοι του Harberg. Με το τραγούδι *Over the Rainbow*, η ταινία κέρδισε δύο Όσκαρ του πρωτότυπου τραγουδιού και καλύτερης μουσικής επένδυσης. Το σενάριο είναι των Noel Langley, Florence Ryerson, Edgar Allan Woolf. Εκατόν είκοσι μελλοντικοί σταρ, ηθοποιοί σύναψαν συμβόλαιο με την εταιρεία. Η φωτογραφία είναι του Harold Rosson και το μοντάζ του Blanche Sewell, (Harmetz 2013, 62,98,102).

Η τεράστια επιτυχία που σημείωσε η ταινία οφείλεται στον πρωταγωνιστικό ρόλο που δόθηκε στην καταξιωμένη ηθοποιό Juddy Garland για τον ρόλο της Ντόροθι. Η MGM

ήθελε τον πρωταγωνιστικό ρόλο για την ηθοποιό Shirley Temple Black, η Fox δεν της το επέτρεψε και έτσι δόθηκε η ευκαιρία στην Garland. Σύμφωνα με το περιοδικό *Cinema* η ηθοποιός κατέχει μια θέση ανάμεσα στις 100 σταρ του αιώνα (Τζιώρτζιος χ.χ., 30). Ο ρόλος της χτίστηκε ταυτόχρονα για να καθυστερήσει να δείξει τη μετάβαση της παιδικότητας προς την ενηλικίωση. Γενικά οι ήρωες είναι αληθινοί χαρακτήρες και όχι animation, όπως *Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι*, γεγονός που τους κάνει πολύ συμπαθείς. Οι τρεις φίλοι, στον ρόλο του σκίαχτρου (Χακ) ο Ray Bolger, στον ρόλο του τενεκεδένιου (Χίκορι) ο Jack Haley, και στον ρόλο του Λιονταριού (Ζέκι) ο Bert Lahr. Ο μάγος του Οζ, ο Frank Morgan. Η καλή Μάγισσα του Βορρά είναι η Billie Burke και η κακιά Μάγισσα της Δύσης η Margaret Hamilton (Τζιώρτζιος χ.χ., 37 · Κnap 2006, 132-133).

Το βιβλίο του Baum, το οποίο γράφτηκε το χίλια εννιακόσια, όπως και οι άλλες φανταστικές ιστορίες του, αγνοήθηκαν από σχεδόν όλους τους κριτικούς που ενδιαφέρονται για την παιδική λογοτεχνία σε αντίθεση με την ταινία του Fleming, η οποία είχε μεγάλη απήχηση. Ο Fleming με τη μεταφορά του μυθιστορήματος στην μεγάλη οθόνη δεν συνέλαβε μόνο την ομορφιά της παιδικής ηλικίας, αλλά άσκησε τεράστια επίδραση τόσο στο θέατρο όσο και στις τηλεοπτικές εκπομπές που ξεκίνησαν από το χίλια εννιακόσια πενήντα έξι και έπειτα (Sragow 2008, 283).

2.3. Η ταινία του Fleming: σκηνοθετική προσέγγιση, σύγκριση με το βιβλίο

Προτού ξεκινήσω τη σύγκριση του βιβλίου και της ταινίας του Fleming είναι αναγκαίο να κάνω μια επισήμανση. Σύμφωνα με τον Griswold όσοι έχουν διαβάσει πρώτα το βιβλίο *Ο Μάγος του Οζ* του Baum διαμαρτύρονται ότι η ιστορία έχει σφυρηλατηθεί από έναν αριθμό χορών και τραγουδιών. Στον αντίποδα, όσοι παρακολούθησαν πρώτα την ταινία διαμαρτύρονται για την περιττή προσθήκη περιπετειών από τον Baum, καθώς ο σκηνοθέτης έχει αφαιρέσει πολλά κεφάλαια του βιβλίου. Η ταινία παραλείπει πολλά στοιχεία από το μυθιστόρημα. Σε γενικές γραμμές μετατρέπει την πλοκή σε μια γραμμική ιστορία κρατώντας φυσικά τη γοητεία του παραμυθιού αντί στα τέσσερα τεταρτημόρια στα δύο καθώς, όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, η χώρα του Οζ είναι χωρισμένη στα τέσσερα και στη μέση βρίσκεται η Σμαραγδένια Πολιτεία. Ο Gardner στον πρόλογο του *The Annotated Wizard of Oz* υποστηρίζει ότι μπορεί να πιστεύουν ορισμένοι ότι η Garland έκανε διάσημο το μυθιστόρημα. Αντιθέτως ο Baum έκανε διάσημη την Judy (Griswold 1987, 466-467 · Hearn 2000, 6).

Οι μεγαλύτερες αποκοπές της ιστορίας είναι ότι περιόρισε τις τέσσερις μάγισσες, δύο καλές και δύο κακές, μόνο σε δύο, στην καλή Μάγισσα του Βορρά Γκίλντα και στην κακιά της Δύσης. Έτσι, δίνει μεγάλη βαρύτητα στις δύο Μάγισσες. Κατά συνέπεια στην ταινία κάνει πολλές εμφανίσεις η κακιά Μάγισσα σε σχέση με το παραμύθι. Μια άλλη προσθήκη του σκηνοθέτη είναι ότι παρουσιάζει την αναζήτηση της Ντόροθι στη χώρα του Οζ μέσω ενός ονείρου (Griswold 1987, 466-467).

Αρχικά θα αναφερθώ στα κεφάλαια που αφαίρεσε ο σκηνοθέτης Fleming στην ταινία: Το έβδομο, *Το ταξίδι για τον περίφημο Οζ*. Από το όγδοο, *Το χωράφι με τις δηλητηριώδεις παπαρούνες* κόβει την ενότητα με το ποτάμι και την πελαργίνα που σώζει το σκιάχτρο, ενώ κρατάει τις παπαρούνες στην ταινία. Αφαιρεί το ένατο, *Η Βασίλισσα των Αγροποντικών*. Από το δωδέκατο, *Η Αναζήτηση της Κακιάς Μάγισσας* δεν βάζει την ενότητα με τους λύκους, τα κοράκια και τις μέλισσες. Κράτησε στην ταινία μόνο τις φτερωτές μαϊμούδες. Έκοψε το δέκατο τρίτο κεφάλαιο, *Η Διάσωση* και την ενότητα με τους Αστραπούληδες, το δέκατο ένατο, *Η επίθεση των δέντρων – πολεμιστών*, το εικοστό *Η χώρα της λεπτής πορσελάνης* και το εικοστό δεύτερο, *Η χώρα των Αφρατούληδων* (Baum 2012, 71-105,141-169,218-234,241-247).

Αναλυτικότερα, η μεταφορά του βιβλίου *ο Μάγος του Οζ*, του Baum από τον σκηνοθέτη Fleming, στην μεγάλη οθόνη ξεκινάει με μια ελαφρώς ευχάριστη νότα σε σχέση με την περιγραφή του βιβλίου. Ο σκηνοθέτης παρουσιάζει εξ αρχής πολύ έξυπνα το μελαγχολικό και μουντό τοπίο και τους σκυθρωπούς ήρωές του, ενισχύοντας αυτή τη θλίψη με ασπρόμαυρα πλάνα. Ενώ ο συγγραφέας κάνει μια λεπτομερή περιγραφή του αγροτόσπιτου σε μια πεδιάδα του Κάνσας χωρίς κανένα ίχνος πρασίνου (Baum 2012, 7-8).

Η Ντόροθι σύμφωνα με τον συγγραφέα ζούσε στη μέση των μεγάλων λιβαδιών του Κάνσας, με τον θείο Χένρι, που ήταν αγρότης, και τη θεία Έμα. Το σπίτι τους ήταν μικρό και θαμπό, κατασκευασμένο από ξύλινο πλαστικό υλικό που μεταφερόταν με φορτάμαξες μίλια μακριά. Υπήρχαν τέσσερις τοίχοι, ένα δάπεδο και μια στέγη, που πλαισιώναν το δωμάτιο. Στο δωμάτιο υπήρχε μια σκουριασμένη μαγειρική εστία, ένα ντουλάπι για τα πιάτα, ένα τραπέζι, τρεις τέσσερις καρέκλες και τα κρεβάτια. Όταν η Ντόροθι στεκόταν στην πόρτα και κοίταζε γύρω, δεν μπορούσε να δει τίποτα παρά το μεγάλο γκρίζο λιβάδι σε κάθε πλευρά. Δεν έβλεπε ίχνος δέντρου στον ορίζοντα. Ο καυτός ήλιος έδειχνε την οργωμένη γη σαν μια γκρίζα μάζα, με μικρές ρωγμές. Ακόμη και το γρασίδι δεν ήταν πράσινο, γιατί ο ήλιος είχε κάψει τις κορυφές του. Όταν η θεία Έμα πήγε για να ζήσει εκεί ήταν μια νέα, όμορφη γυναίκα. Ο ήλιος και ο άνεμος την άλλαξαν. Είχαν πάρει την λάμψη από τα μάτια της καθώς το κόκκινο από τα μάγουλα και τα χείλη της και της άφησε ένα νηφάλιο γκρι. Ήταν λεπτή και χοντροκομμένη και ποτέ δεν χαμογέλαγε. Όταν η Ντόροθι, που ήταν ορφανή, πήγε για πρώτη φορά, το γέλιο της ενοχλούσε την θεία της. Ο θείος Χένρι επίσης, ήταν σκυθρωπός, αυστηρός και αγέλαστος. Δούλευε σκληρά από το πρωί έως το βράδυ. Αυτόν τον θανάσιμο τόπο δεν μπορεί να τον αποδεχτεί η μικρή κοπέλα. Όλη η περιγραφή του βιβλίου αποτυπώνεται στα αυλακωμένα πρόσωπα των μεσόκοπων γερόντων και τον θλιμμένο ασπρόμαυρο κάμπε (Littlefield 1964, 50-51).

Ο Fleming ξεκινάει το πλάνο του με την Ντόροθι να τρέχει σε έναν χωμάτινο δρόμο παράλληλα από την ξύλινη περίφραξη του αγροτόσπιτου. Επιλέγει το εσωτερικό του σπιτιού να το δείξει πολύ παρακάτω με τον ανεμοστρόβιλο. Με ένα γενικό πλάνο της Ντόροθι, τη δείχνει να τρέχει για να ξεφύγει από τη δίδα Γκαλτς, την οποία δεν την βλέπουμε ακόμα. Η δίδα Γκαλτς έχει εξοργιστεί με τον σκύλο της Τότο, ο οποίος κυνηγάει τη γάτα της. Καθώς εισέρχεται στο αγρόκτημα, ο θεατής βλέπει την θεία Έμα και τον θείο Χένρι, δυο μεσόκοπα και ταλαιπωρημένα γεροντάκια να παλεύουν να διορθώσουν το εκκολαπτήριο για να μην φοφήσουν τα κοτοπουλάκια. Η Ντόροθι, αν και λυπημένη για το νέο που ακούει, επειδή δεν της δίνουν σημασία στρέφεται να

πει το πρόβλημά της στους τρεις εργάτες που δουλεύουν στο αγρόκτημα, στον Ζεκ - Άλμπερτ, στον Χάλκ, και στον Χίκορι (Sragow 2008, 282-283).

Στο βιβλίο ο Baum παρουσιάζει την πρωταγωνίστρια να ζει μόνο με το ηλικιωμένο ζευγάρι. Πολύ περίτεχνα ο Fleming τοποθετεί στην ταινία του όλα τα πρωταγωνιστικά πρόσωπα του ονείρου της χώρας του Οζ να είναι γνώριμοι χαρακτήρες της καθημερινότητάς της. Δεν καταπιάνεται με όλες τις Μάγισσες επιλέγει την καλή και την κακιά. Τους τρεις εργάτες, την δίδα Γκαλτς, η οποία θα μεταμορφωθεί στο όνειρο σε κακιά Μάγισσα και τον ταχυδακτυλουργό, ο οποίος είναι ο περίφημος μάγος του Οζ. Παρατηρούμε προοικονομίες και έξυπνες φράσεις που χρησιμοποιούν στη συνέχεια οι μυθικοί χαρακτήρες. Συγκεκριμένα, ο εργάτης Χακ μεταμορφώνεται μετά στον Αχυρένιο και συμβουλεύει τη Ντόροθι να χρησιμοποιήσει το μυαλό της, όπως συνηθίζει να κάνει ο ίδιος. Επίσης, της λέει ότι φέρεται σαν να έχει άχυρα στο μυαλό της. Βέβαια είναι αδέξιος, για αυτό σε μια σκηνή χαρακτηριστική χτυπάει το χέρι του με το σφυρί. Ο Ζέκι είναι μετέπειτα το Λιοντάρι και τη συμβουλεύει να δείξει θάρρος και να φτύσει στο μάτι τη δίδα Γκαλτς. Ενώ ο Χίκορι (ο Τενεκεδένιος), όταν η θεία Έμα τους λέει να μην τεμπελιάζουν, δηλώνει ότι κάποτε θα του στήσουν άγαλμα για την ανδρεία του. Οι τρεις αυτοί ήρωες είναι λοιπόν αντίστοιχοι των φίλων στο Κάνσας. Γενικά το κοινό συνδέεται μαζί τους πιο εύκολα όταν επανεμφανίζονται με τα κοστούμια στο δεύτερο σκέλος του παραμυθιού καθώς αναγνωρίζουν τους ηθοποιούς από το πρώτο τμήμα της ασπρόμαυρης ταινίας (Sragow 2008, 282-283, 287 · Knapp 2006, 132-133).

Η Ντόροθι αναρωτιέται αν υπάρχει κάποιο μαγικό μέρος πίσω από το φεγγάρι και το ουράνιο τόξο με το περίφημο τραγούδι *Somewhere behead the rainbow*. Τραγουδάει για έναν ονειρικό τόπο στον οποίο θα ήθελε να μπορεί να πετάξει, όπου οι ουρανοί είναι γαλανοί και πραγματοποιούνται οι ευχές. Με το θρυλικό τραγούδι ο σκηνοθέτης παρουσιάζει τόσο το μελαγχολικό τοπίο αλλά και τη μελαγχολική ψυχή της ηρωίδας, η οποία θέλει να αποδράσει από το Κάνσας. Πετυχαίνει με αυτό να δείξει την πληγωμένη ψυχολογία της και τη λαχτάρα της για περιπέτεια. Επίσης, οι προσθήκες των σαραντάλεπτων των τραγουδιών, *If I were king of the forest, Ding Dong, the Witch is Dead, We're off to see the Wizard, if only had a Brain*, των Harold Arlen και Harburg, έκαναν την ταινία ένα από τα πιο φημισμένα μιούζικαλ του αιώνα με τα τραγούδια να ανήκουν στην τοπ λίστα του Χόλυγουντ την δεκαετία του τριάντα (Harmetz 2013, 61).

Στη συνέχεια εμφανίζεται η κακιά, στα μάτια της Ντόροθι, δίδα Γκαλτς με το ποδήλατό της. Δηλώνει ότι την έχει δαγκώσει πολλές φορές ο Τότο και με διαταγή του σερίφη παίρνει τον Τότο παρά τη θέληση της Ντόροθι και των θείων της. Στο βιβλίο ο Baum, περιγράφει «...Ο Τότο ήταν που έκανε την Ντόροθι να γελάει, και ήταν αυτός που δεν την άφηνε να μαραζώσει όπως τα πάντα γύρω της» (Baum 2015, 9). Ο Fleming μεταχειρίζεται έξυπνα τον σκύλο, του οποίου το όνομα ήταν Terry. Σε όλη την ταινία παρουσιάζεται όχι ως ψεύτικος σύντροφος, αλλά ως ένας πολύ καλός φίλος της κοπέλας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η τεράστια ευφορία και τα γέλια που προκαλούσε στο πλατό όταν έμπαινε ο σκύλος στον κίτρινο τούβλινο δρόμο ή με τα ζαλισμένα βήματα του Τενεκεδένιου μετά το ξεμούδιασμά του από την σκουριά (Sragow 2008, 287).

Το υποκριτικό ταλέντο της Γκάρλαντ που σπαράζει από το κλάμα όταν της παίρνουν τον σκύλο, μας αγγίζει ιδιαίτερα, ενώ η Hamilton, στον ρόλο της κακιάς Γκαλτς – Μάγισσας, προκαλεί απέχθεια τόσο περίτεχνα με το αυστηρό ύφος και το σοβαρό κουστούμι της που παίρνει τον σκύλο της Ντόροθι. Μάλιστα το μικρό κορίτσι την αποκαλεί μάγισσα. Ένα ακόμα στοιχείο που προοικονομεί τον λόγο για τον οποίο στο όνειρό της τη βλέπει ως κακιά πράσινη στην όψη μάγισσα που επιθυμεί να της πάρει τα κόκκινα γοβάκια. Ο Τότο καταφέρνει να ξεφύγει από το καλάθι και επιστρέφει στη Ντόροθι. Η ηρωίδα χαίρεται πάρα πολύ, αλλά αποφασίζει να το σκάσει με τον Τότο για να μην τον ξανά πιάσει η δίδα Γκαλτς.

Στον δρόμο της συναντάει τον Μάρβελ, το μέντιουμ, σε μια καρότσα τσίρκου. Χαρακτηριστική είναι η επιγραφή στην καρότσα του «Προφέσορας Μάρβελ. Αναγνωρισμένος από τους βασιλείς της Ευρώπης. Άφησε τον να διαβάσει το παρελθόν – το παρόν και μέλλον μέσα από την κρυστάλλινη μπάλα του. Ζογκλερικά και χειρομαντεία» (στο 00:11:25'). Η φωνή του και η επιγραφή έλκουν το κορίτσι. Μαντεύει ότι το έσκασε από το σπίτι, γιατί δεν την κατανοούν και γιατί θέλει να ταξιδέψει σε άλλα μέρη. Η κοπέλα πιστεύει ότι διαβάσει τη σκέψη της και κάνουν μια φιλική κουβέντα. Του ζητάει να τους πάρει μαζί του για να γνωρίσουν τους βασιλιάδες της Ευρώπης, αλλά το μέντιουμ ξεγλιστράει λέγοντας ότι πρέπει να συμβουλευτεί την σφαίρα του. Την εντυπωσιάζει αναφέροντάς της ότι μέσα από την σφαίρα η Κλεοπάτρα είδε τον Αντώνιο. Συνεπώς, την πείθει να κλείσει τα μάτια της, ώστε να συγχρονιστεί με το άπειρο. Της παίρνει το καλάθι της, ψαχουλεύει και βρίσκει μια φωτογραφία με τη θεία της και μετά της ζητάει να ανοίξει τα μάτια. Της κάνει μια τυπική περιγραφή μιας φάρμας και μιας γυναίκας με πουά φόρεμα, αυτό της φωτογραφίας. Η Ντόροθι του επαληθεύει ότι είναι η θεία της Έμα. Τον ρωτάει τι

κάνει και της απαντάει ότι κλαίει για κάποιον που της ράγισε την καρδιά. Το κορίτσι ρωτάει αν είναι αυτή και της δηλώνει ότι είναι κάποιος που τον περιποιείται και του συμπαραστέκεται και στις ασθένειες. Ξαναρωτάει τι κάνει και της απαντάει ότι έχει το χέρι της στην καρδιά. Τρομαγμένη η Ντόροθι αποφασίζει να γυρίσει. Ενώ το μέντιουμ της λέει ότι νόμιζε ότι θα ερχόταν μαζί του. Πολύ έξυπνα λοιπόν, την κατεύθυνε να αλλάξει γνώμη για το καλό της. Στη συγκεκριμένη σκηνή, ο σκηνοθέτης δίνει στο μέντιουμ που στο όνειρο γίνεται ο περίφημος μάγος του Οζ, ο σκηνοθέτης του δίνει έναν ρόλο παραπλήσιο με του ονείρου: στο όνειρο γίνεται ο περίφημος μάγος του Οζ. Με τη μαγική κρυστάλλινη σφαίρα, η οποία δίνει απαντήσεις, και στην πραγματικότητα και στο όνειρο σταδιακά, ο σκηνοθέτης εισάγει τον θεατή στον παραμυθένιο κόσμο, στον οποίο θα ταξιδέψει η Ντόροθι (Sragow 2008, 283).

Στην επιστροφή της ξεσπάει η καταιγίδα. Ο σκηνοθέτης παρουσιάζει με γενικά περιγραφικά πλάνα τον κυκλώνα με ανεμοστρόβιλο που πλησιάζει απειλητικά το αγρόκτημα και τους εργάτες να προσπαθούν να σώσουν τα ζώα, ενώ ανεμοδαρμένη η θεία Έμα προσπαθεί να βρει την Ντόροθι. Τότε όλοι αποφασίζουν να μπουν σε μια υπόγεια καταπακτή για τους τυφώνες, η οποία βρίσκεται έξω από το σπίτι. Στην περιγραφή του βιβλίου η καταπακτή βρίσκεται κάτω από το σπίτι (Baum 2012, 10). Στην ταινία η θεία της τη φωνάζει απελπισμένα, αλλά οι άντρες την παίρνουν στην καταπακτή και τη σφραγίζουν. Η Ντόροθι αργεί να προσεγγίσει τον χώρο, εξαιτίας του ισχυρού ανεμοστρόβιλου, δεν ανοίγει η καταπακτή και καταλήγει να κρυφτεί στο σπίτι. Εκεί συμβαίνει και το ατύχημα: σπάει η κάσα του παραθύρου, την χτυπάει στο κεφάλι και πέφτει λιπόθυμη στο κρεβάτι (00:17:15'). Στο μυθιστόρημα, όμως, αποκοιμιέται από την κούραση (Baum 2012, 13-14).

Αυτό που κράτησε ακριβώς ο Fleming στη μεταφορά του είναι το σήκωμα του σπιτιού με εφέ από το έδαφος και οι περιστροφές του στον ουρανό. Ενίσχυσε τη μυθοπλασία με το να δείχνει έξω από το σπασμένο παράθυρο να πετάνε τα δέντρα, τα ζώα, η θεία στην κουνιστή καρέκλα, οι εργάτες σε βάρκα και η δίδα Γκαλτς με το ποδήλατο, η οποία αυτόματα μεταμορφώνεται σε κακιά Μάγισσα με σκούπα. Η Ντόροθι τα βλέπει όλα μέσα από το παράθυρο και λέει στον Τότο ότι βρίσκονται μέσα στον κυκλώνα. Τελικά, μετά από πολλές περιστροφές το σπίτι προσγειώνεται πάλι στο έδαφος. Ο Baum την περιγράφει την ηρωίδα ήρεμη μέσα στο σπίτι παρά το γεγονός ότι πετούσε, ενώ ο Fleming την παρουσιάζει αναστατωμένη με τα έπιπλα να μετακινούνται στο εσωτερικό του σπιτιού σαν τραμπάλα. Την κακιά ψυχολογία και τη σχεδόν θυμωμένη φύση, στην οποία ζει η μικρή Ντόροθι, την απεικονίζει ο σκηνοθέτης με ασπρόμαυρη εικόνα ως τα 00:19:30 λεπτά. Επίσης, και στο πρώτο

κεφάλαιο του μυθιστορήματος κυρίαρχο και συμβολικό χρώμα είναι το γκρι (Berman 2003, 506).

Σε αντιπαράθεση με το άνοιγμα της πόρτας στο αμέσως επόμενο λεπτό, (00:19:31), ο σκηνοθέτης δείχνει τον ονειρικό κόσμο όπου θέλει να ζήσει η πρωταγωνίστρια με έγχρωμη εικόνα, λαμπερά χρώματα, αρώματα, λουλούδια, γαλάζιο ουρανό, ρυάκια, αιωνόβια δάση. Εμπυχώνει τα δέντρα, τα οποία είναι μεστά από καρπούς, τραγούδια και κυρίως χαμογελαστούς ανθρώπους. Έτσι, γίνεται αμέσως αντιληπτή η αντίθεση μεταξύ Οζ και Κάνσας (Littlefield 1964, 51).

Το σπίτι της Ντόροθι προσγειώθηκε πάνω στην Κακιά Μάγισσα της Ανατολής στην χώρα των Λιχουδέσιων. Παρατηρεί κανείς ότι το κακό κυβερνούσε και στην Ανατολή και στη Δύση. Με την έλευση της Ντόροθι κυβερνά μόνο στη Δύση. Η κακιά Μάγισσα της Ανατολής είχε τους Λιχουδέσιους σκλάβους για πολλά χρόνια. Ο σκηνοθέτης αφιερώνει ένα πολύ μεγάλο μέρος της ταινίας στην χώρα των Λιχουδέσιων προσθέτοντας μουσική, χορό και ειδικά εφέ για το καλωσόρισμα της κοπέλας (Griswold 1987, 467 · Littlefield 1964, 51).

Ο Fleming παρουσιάζει το τοπίο του βιβλίου με ένα περιγραφικό πλάνο προβάλλοντας τον χώρο με χαμηλά σπιτάκια και με τον χαρακτηριστικό κυκλικό δρόμο από τούβλα, τον οποίο θα ακολουθεί η κοπέλα. Όλη η σκηνή όμως είναι εντελώς διαφορετική από του μυθιστορήματος. Στο βιβλίο την υποδέχονται όλοι μαζί. Στην ταινία αρχικά την υποδέχεται η καλή Μάγισσα του Βορρά η Γκίλντα, η οποία εμφανίζεται μέσα σε μπαλονόφουσκα. Εδώ γίνεται μια πολύ όμορφη χρήση εφέ με τη φούσκα να πλησιάζει και να μεγαλώνει καταλαμβάνοντας όλη την οθόνη. Στη συνέχεια η Γκίλντα προτρέπει τους Λιχουδέσιους να βγουν και να υποδεχτούν τη Ντόροθι. Στη χώρα την υποδέχονται εκατόν είκοσι τέσσερις νάνοι ηθοποιοί χωρίς γενειάδα με λεπτή φωνή, οι οποίοι ξεπηδούν σαν λουλούδια καθώς έχουν στα καπέλα τους λουλούδια. Οι υπέροχες στολές τους είναι φανταχτερές. Η όλη ενδυματολογία της ταινίας ακολουθήθηκε πιστά από τα σκίτσα του Denslow (Harmetz 2013, 188-189,193,209 · Littlefield 1964, 51).

Ο κίτρινος - χρυσός δρόμος από τούβλα στην ταινία σχετίζεται με τον χρυσό κανόνα και αποτελεί ένα ξεκάθαρο πολιτικό μήνυμα για την οικονομική κρίση που έπνιξε την Αμερική μετά την κατάρρευση του χρηματιστηρίου. Η Ντόροθι περπατώντας σε αυτόν τον δρόμο με τα ασημένια παπούτσια, τα οποία στην ταινία είναι κόκκινα ρουμπινένια γοβάκια, περπατά πλέον τον κοσμικό και επικίνδυνο δρόμο χωρίς να

έχει αντιληφθεί την δύναμη των παπουτσιών (Littlefield 1964, 53). Ο Fleming εστίασε και απαίτησε να κατασκευαστεί καμπυλωτός δρόμος από τούβλα σε σχήμα ορθογώνιο σε αντίθεση με τον οβάλ δρόμο του Thorpe, που θύμιζε τους δρόμους της νιότης του στο Λος Άτζελες (Knapp 2006, 134 · Sragow 2008, 287).

Ξεκινάει λοιπόν, η πρωταγωνίστρια την αναζήτησή της για τη Σμαραγδένια πολιτεία και τον περίφημο μάγο του Οζ. Στην πορεία της συναντάει αρχικά το κουτό Σκιάχτρο, τον Τενεκεδένιο ξυλοκόπο και το δειλό Λιοντάρι. Ο Baum την παραδίδει από τον κόσμο της περιπέτειας και της φαντασίας στον πραγματικό κόσμο της καρδιάς και της ερήμωσης του ασημιού. Ο σκηνοθέτης δεν αφιερώνει μεγάλο μέρος της ταινίας στη συνάντηση με τους τρεις φίλους, εφόσον πλατείασε πολύ στη χώρα των Λιχουδένιων. Με χαριτωμένα σκέρτσα και μουσικά χορευτικά προστίθενται οι νέοι φίλοι - συνοδοιπόροι στο ταξίδι για τη χώρα του Οζ. Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, οι τέσσερις φίλοι αντιπροσωπεύουν τις κοινωνικές τάξεις της Αμερικής και όλοι μαζί, σαν ένα μικρό κόμμα που επαναστατεί, τραγουδάνε κατευθυνόμενοι προς τη Σμαραγδένια πόλη για να προβάλουν τα αιτήματά τους στον υπέροχο μάγο του Οζ, ο οποίος αντιπροσωπεύει το εθνικό Καπιτώλιο. Ο κάθε ήρωας θέλει να ζητήσει κάτι διαφορετικό. Η Ντόροθι να επιστρέψει στο Κάνσας, το αδέξιο Σκιάχτρο να αποκτήσει μυαλό, ο Τενεκεδένιος ξυλοκόπος να έχει καρδιά για να γίνει άντρας με αισθήματα και ευαισθησίες, και το Λιοντάρι θάρρος (Littlefield 1964, 52-54).

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να σημειωθούν οι προσθήκες του σκηνοθέτη με τις συχνές εμφανίσεις της κακιάς Μάγισσας της Δύσης στην ταινία σε σχέση με το βιβλίο. Η Μάγισσα εμφανίζεται στη χώρα των Λιχουδένιων στον δρόμο για την αναζήτηση του Οζ. Επίσης, όταν η Ντόροθι γνωρίζει το Σκιάχτρο και τον Τενεκεδένιο, απειλεί τους νέους συντρόφους της για να μην τη βοηθήσουν. Οι νέοι φίλοι όμως πεισμώνουν περισσότερο και αποφασίζουν να προστατεύσουν τη Ντόροθι κι ας μην επιτευχθεί ο δικός τους σκοπός. Στη συνέχεια παρεμβαίνει ξανά, παρακολουθώντας τους σε όλο το ταξίδι μέσα από μια γυάλινη σφαίρα, η οποία δεν υπάρχει στο παραμύθι, σκορπώντας δηλητήριο στις παπαρούνες, ενώ στο βιβλίο ο Baum περιγράφει το χωράφι με τις παπαρούνες δηλητηριώδεις από τη φύση τους. Η Ντόροθι και το Λιοντάρι σαν ανθρώπινα όντα, αποκοιμούνται. Ο Fleming προσθέτει την Γκίλντα να ρίχνει χιόνι και να ξυπνάει τους ήρωες. Μετά την αποτυχημένη προσπάθεια της κακιάς Μάγισσας να εμποδίσει την κοπέλα να φτάσει στην Σμαραγδένια πολιτεία, παίρνει τη σκούπα της και πετάει πάνω από την πολιτεία τρομοκρατώντας της γράφοντας σε σύννεφο καπνού «Παραδώσου, Ντόροθι» (Griswold 1987, 467). Η Μάγισσα φαίνεται να προσομοιάζεται με τον γερουσιαστή από

το Οχάιο, Mark Hanna, προσπαθώντας να χειραγωγήσει τους υπηκόους της κρατώντας τους κρατούμενους κυνικά εκμεταλλεόμενη την έμφυτη αθωότητά τους (Littlefield 1964, 55). Ακόμα, στη μεταφορά της ταινίας ο Fleming παρουσιάζει τη Σμαραγδένια Πολιτεία στα πράσινα χωρίς να τους δίνει ο Φύλακας πράσινα γυαλιά, τα οποία τα στερεώνει και τα κλειδώνει στο πίσω μέρος της κεφαλής, όπως συμβαίνει στην ιστορία του Baum (Baum 2012, 116-117).

Η ταινία παρουσιάζει την οιδιπόδεια σχέση της κοπέλας με την κακιά Μάγισσα της Δύσης ως κακιά μητέρα, την Μάγισσα Γκίλντα ως καλή μητέρα και τον μάγο Οζ ως πατέρα με συμβολικούς όρους, όπως στο παραμύθι *Ο Χάνσελ και η Γκρέτελ*, από το οποίο επηρεάστηκε ο συγγραφέας Baum. Στο βιβλίο γίνεται εκτενής αναφορά σε έναν χρυσό σκούφο, ο οποίος εκπληρώνει τρεις ευχές στον κάτοχό του και σε αυτόν υπακούουν οι φτερωτές μαϊμούδες. Στο μυθιστόρημα τον κατέχει η Μάγισσα και έχει μια τελευταία επιθυμία να της εκπληρώσει. Όταν η Ντόροθι και η παρέα της αναχωρούν για το κάστρο της Μάγισσας δέχονται επίθεση από τα τσιράκια της, τις φτερωτές μαϊμούδες. Ο Fleming παρουσιάζει στην ταινία τις μαϊμούδες ως δέσμιες της κακιάς Μάγισσας χωρίς την ύπαρξη χρυσού σκούφου καθιστώντας την παντοδύναμη να ελέγχει τα πάντα μέσα από μια γυάλινη σφαίρα κάνοντας ισχυρά μάγια. Έτσι, το σκιάχτρο εντοπίζεται σκισμένο από τις φτερωτές μαϊμούδες, ο Τενεκεδένιος απομονωμένος, ενώ το Λιοντάρι όπως ο Χάνσελ κρατιέται σε ένα κλουβί στο μυθιστόρημα. Ο σκηνοθέτης προσπερνάει όλο το κομμάτι της σκλαβιάς της μικρής κοπέλας και του Λιονταριού στο κάστρο της κακιάς Μάγισσας. Η οποία επιθυμεί να το ζέψει σαν άλογο της κλειδώνοντας το σε ένα κλουβί και ρωτώντας το καθημερινά «Είσαι έτοιμο να σε ζέψω σαν άλογο;» (Baum 2012, 156). Επίσης, ο σκηνοθέτης παραλείπει στην ταινία το γεγονός ότι η Ντόροθι, όπως και η Γκρέτελ αναγκάζεται να κάνει οικιακές δουλειές για την Μάγισσα καθώς και το κομμάτι του να πηγαίνει κρυφά φαγητό στο Λιοντάρι, όπως ακριβώς και η Γκρέτελ στον Χάνσελ. Δηλαδή, η Ντόροθι πρέπει να αποκτήσει τη σκούπα της μάγισσας, όπως στο οιδιπόδειο όνειρο το παιδί πρέπει να αναλάβει την καθαριότητα. Στην πραγματικότητα, η Ντόροθι κατέχει ήδη τα παπούτσια της κακής Μάγισσας της Ανατολής και για αυτό υπάρχει μια αντιπαλότητα μεταξύ της κοπέλας και της κακής Μάγισσας της Δύσης. Στη συνέχεια της ιστορίας, όπως η Γκρέτελ χτυπάει την μάγισσα σκόπιμα με την σκούπα και καίγεται στον φούρνο, η πράξη της Ντόροθι φαίνεται πιο τυχαία στην ταινία όταν πιτσιλάει τη μάγισσα με έναν κουβά γεμάτο νερό και την κάνει να λιώσει για να σώσει το Σκιάχτρο, επειδή του άναψε φωτιά η μάγισσα για να το κάψει. Αντίθετα στο βιβλίο η Μάγισσα με τέχνασμα πήρε το ένα γοβάκι της κοπέλας γεγονός που εξόργισε την μικρή και στον θυμό της πήρε έναν κουβά με

νερό κάνοντάς τη μούσκεμα από την κορφή ως τα νύχια. Αυτόματα η Μάγισσα συρρικνώθηκε και έλιωσε (Griswold 1987, 471 · Baum 2012, 159-160).

Το νερό στη σκηνή αυτή, αυτό το πολύτιμο αγαθό που για τους αγρότες, που έμειναν στην ξηρασία στις μεγάλες πεδιάδες θα μπορούσε να δημιουργήσει έναν γεωργικό παράδεισο αν χρησιμοποιούνταν σωστά, τουλάχιστον κατάφερε να διαλύσει μια κακή μάγισσα. Συνεπώς, το υδάτινο στοιχείο φέρνει τέλος στην κακία που επικρατούσε στη Δύση (Littlefield 1964, 55).

Κατά μία έννοια, αυτή είναι η οιδιπόδεια επιθυμία του παιδιού στο βιβλίο, η οποία εκπληρώθηκε και σημαίνει τα εξής: η μικρή κοπέλα σκοτώνει την μητέρα - Μάγισσα, την αντικαθιστά ως οικονόμος, παίρνοντας τα παπούτσια της και έχει τώρα τον πατέρα της, τον Μάγο του Οζ, για τον εαυτό της. Στη συνέχεια, η θριαμβευτική και απελευθερωμένη Ντόροθι, επιστρέφει στη Σμαραγδένια Πόλη, αντιμετωπίζει τον Μάγο, και οι δύο κάνουν τις προετοιμασίες για να επιστρέψουν στο Κάνσας με το αερόστατό του. Αλλά στο σημείο της αναχώρησης, ο Τοτό σαν να αισθάνεται πως αυτή είναι μια ακατάλληλη διαφυγή, λύνεται από το καλάθι του μπαλονιού και η Ντόροθι βγαίνει για να τον κυνηγήσει, ενώ ο Μάγος φεύγει χωρίς αυτήν. Υπάρχει μια μικρή διαφοροποίηση στο βιβλίο με τη Ντόροθι να μην βρίσκει τον σκύλο της και προτού φτάσει με τα σκoiνιά του αερόστατου να σπάνε και το κορίτσι να μην προλαβαίνει να μπει (Griswold 1987, 467 · Baum 2012, 208-210).

Το βιβλίο εστιάζει στην ανακάλυψη ότι ο Μάγος είναι ένα αλαζονικό άτομο, και προηγείται για αυτόν ένα ταξίδι χωρίς τη μικρή κοπέλα, ενώ στην ταινία παρουσιάζεται απλά ως ένας κακός άνθρωπος δηλώνοντας ότι εξαπάτησε τους υπηκόους στη χώρα του Οζ και πείθει με τη δικαιολογία του ότι θα επιστρέψει ο ίδιος την Ντόροθι στο Κάνσας καθώς δηλώνει ότι κατάγεται από το ίδιο μέρος και βρέθηκε τυχαία στην χώρα του Οζ με το αερόστατό του και οι κάτοικοι της πολιτείας τον ανακήρυξαν Μέγα μάγο του Οζ. Αντίθετα στο μυθιστόρημα είναι από την Ομάχα, κοντά στο Κάνσας έφτασε με το αερόστατο στο Οζ, αλλά έμεινε κρυμμένος γιατί φοβόταν ότι οι κακές Μάγισσες θα τον κατέστρεφαν αν ανακάλυπταν ότι ήταν απλώς ένας κοινός άνθρωπος - απατεώνας, ο οποίος κουράστηκε να κρύβεται από τους υπηκόους του. Συνεπώς, τον συμφέρει να βοηθήσει τη μικρή κοπέλα για να αποδράσει κι αυτός από την Σμαραγδένια Πολιτεία (Griswold 1987, 467,472 · Baum 2012, 190-193,206).

Τέλος, εξίσου σημαντικό είναι όταν η Ντόροθι και οι τρεις σύντροφοί της αντιμετώπισαν τον Μάγο μετά την επιστροφή τους στη Σμαραγδένια Πολιτεία. Όταν

την έστειλε να σκοτώσει την κακιά Μάγισσα, ο Μάγος δεν συμμορφωνόταν με τις διαμαρτυρίες της Ντόροθι στα λεγόμενά της «Ποτέ δεν σκότωσα τίποτα επίτηδες...» και απάντησε απλά: «...μέχρι να πεθάνει η κακιά μάγισσα δεν θα δεις ξανά τον θείο και τη θεία σου» (Baum 2012, 129-130). Ο Μάγος, δηλαδή, εννοεί ότι η Ντόροθι δεν θα τους ξαναδεί μέχρι να ενηλικιωθεί και να δουλέψει μόνη της και μέχρι να αποβάλει τις φαντασιώσεις που πλάθει κάθε παιδί για τους γονείς του που βλέπουν με υπερβολικούς όρους (όπως ο Παγκόσμιος Πατέρας και ο Αδύναμος Πατέρας, Καλή Μητέρα και Κακή Μητέρα), μέχρι τότε δεν μπορεί να δει τους γονείς της, όπως είναι πραγματικά, χωρίς τις προβλέψεις της. Τέλος, ο μάγος εκτίθεται ως απλός κατασκευαστής μπαλονιών, ενώ οι τρεις φίλοι ανακαλύπτουν ότι δεν είναι ανεπαρκείς άντρες και πάντα είχαν αυτό που νόμιζαν ότι στερούσαν (Griswold 1987, 471-472).

Συμπερασματικά, η ταινία είναι μια πιο ελεύθερη απόδοση του σκηνοθέτη, ο οποίος επένδυσε τόσο χρηματικά όσο και συναισθηματικά στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα, θέτοντας προσωπικό στόχο την επιτυχία της ταινίας του και θέλοντας να ξεπεράσει αντίστοιχα παραμύθια που μεταφέρθηκαν στη μεγάλη οθόνη, όπως *Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων* και *Η Χιονάτη και επτά νάνοι*. Με τους ζωντανούς ήρωες κέρδισε το κινηματογραφικό κοινό του βασιζόμενος αρκετά στο κείμενο και στα σκίτσα του Denslow δίνοντας μια διάσταση μαγική ζωντανεύοντας τις λέξεις του Baum στη μεγάλη οθόνη με τους ανθρώπινους χαρακτήρες, τα φαντασμαγορικά σκηνικά, τα εφέ, τα κοστούμια, τα χορευτικά και φυσικά με τα διαχρονικά ως σήμερα τραγούδια.

Σχετικά με τους επικριτές του, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι αφαίρεσε πολλά κομμάτια του μυθιστορήματος πιστεύω ότι δεν μπορούσε μέσα μια δίωρη ταινία να καταγράψει τα πάντα και ότι είναι στο χέρι του κάθε σκηνοθέτη το πώς θα μεταφέρει ένα βιβλίο σε ταινία. Θέλησε να ζωντανέψει ένα ήδη πολύ πετυχημένο παραμύθι και τα κατάφερε, σεβόμενος το βιβλίο. Συνεπώς, με τη λεπτομερή και πολύ προσεγμένη δουλειά του κατάφερε να αναγάγει την ταινία σε ένα από τα πλέον αριστουργηματικά μιούζικαλ του αιώνα, το οποίο συναρπάζει και θα εξακολουθεί να συναρπάζει όλες τις νέες γενιές.

Κεφάλαιο 3

Ο Μάγος του Οζ στο θέατρο

Το τρίτο κεφάλαιο πραγματεύεται τις μεταφορές του μυθιστορήματος *Ο Μάγος του Οζ* στην ελληνική σκηνή από την μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα καθώς και τρεις σύγχρονες σκηνοθετικές προσεγγίσεις: της Νανάς Νικολάου, του Νίκου Δαφνή και του Στέφανου Νταλάση.

3.1. Ο Μάγος του Οζ στη σύγχρονη ελληνική σκηνή

Το έργο *Ο Μάγος του Οζ* ανεβαίνει στην ελληνική σκηνή από την μεταπολεμική περίοδο και έπειτα πάρα πολύ συχνά από θιάσους, πειραματικές σκηνές και ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Στον πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνεται η παραστασιογραφία του έργου από το 1982 έως σήμερα με αναλυτικές πληροφορίες για το έτος παρουσίασης, το θέατρο, τον θίασο, τον/η σκηνοθέτη και τους συντελεστές του έργου. Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν από έρευνα που έγινε σε αρχεία θιάσων και ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. καθώς και στο διαδίκτυο. Πολλές πληροφορίες για τις παλαιότερες παραστάσεις, ιδιαίτερα του Θιάσου '81, αντλήθηκαν από το έντυπο που επιμελήθηκε ο Χρήστος Καρχαδάκης (Καρχαδάκης 2005, 1-16), ενώ σημαντικά στοιχεία δόθηκαν από τους σκηνοθέτες Νανά Νικολάου και Νίκο Δαφνή, οι οποίοι έπαιξαν στην πρώτη παράσταση του 1982 σε σκηνοθεσία της Νέλλης Καρρά. Από την έρευνα προκύπτει ότι από τη μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα δόθηκαν 43 παραστάσεις (με τις περιοδείες) του *Μάγου του Οζ* σε όλη την Ελλάδα. Ο Νίκος Δαφνής δηλώνει ότι η πρώτη παράσταση του έργου σε σκηνοθεσία της Νέλλης Καρρά (1982-83) είχε τεράστια επιτυχία για τα τότε ελληνικά δεδομένα. Από τον πίνακα προκύπτει ότι η Νανά Νικολάου ανέβασε την παράσταση μια δεκαετία αργότερα (1991) από την πρώτη παράσταση του έργου, πάλι με τον Θίασο '81. Ο Νίκος Δαφνής και η Νανά

Νικολάου παρατηρούμε ότι επανέρχονται συχνά με το ίδιο έργο και προσφάτως ανεβάζουν ξανά τις παραγωγές. Συνολικά ο *Μάγος του Οζ* παρουσιάστηκε 19 φορές σε κρατικά θέατρα της χώρας και 24 φορές σε ιδιωτικά.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

<u>ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ</u>	<u>ΘΕΑΤΡΟ</u>	<u>ΘΙΑΣΟΣ</u>	<u>ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ</u>	<u>ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ</u>
1982-1983	ΘΕΑΤΡΟ ΧΑΤΖΧΡΗΣΤΟΥ	ΘΙΑΣΟΣ '81	ΝΕΛΛΗ ΚΑΡΡΑ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΒΑΝΗΣ- ΡΕΝΤΗΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΝΕΛΛΗ ΚΑΡΡΑ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ
1988	ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ	ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥ ΛΟΣ	ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΚΩΣΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΓΙΟΥΡΙ ΣΤΟΥΠΕΛ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΕΡΥ
1989 - 1990	ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΜΠΕΡΕΙΟ	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΤΖΟΠ ΥΛΟΣ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΒΑΝΗΣ- ΡΕΝΤΗΣ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ- ΜΑΣΚΕΣ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΖΑΤΣΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΝΙΚΟΣ ΑΔΕΙΛΙΝΗΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ
1991-1992	ΘΕΑΤΡΟ ΑΘΗΝΑ	ΘΙΑΣΟΣ '81	ΝΑΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΦΙΛΙΩ ΧΑΤΖΗΝΑΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ & ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΜΑΡΙΑ ΓΚΟΥΤΗ
				ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ:

<p>1994 - 1995</p>	<p>ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ</p>	<p>ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ</p>	<p>ΝΑΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ</p>	<p>ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΛΟΥΜΗ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ & ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΝΑΤΑΣΑ ΖΟΥΚΑ</p>
<p>1996 - 1997</p>	<p>ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΒΟΛΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ</p>	<p>ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΒΟΛΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ</p>	<p>ΘΕΜΗΣ ΜΟΥΜΟΥΛΙΔ ΗΣ</p>	<p>ΜΟΥΣΙΚΗ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΟΥΜΟΥΛΙΔΗΣ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΚΩΣΤΑΣ ΒΕΛΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ- ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΛΙΚΗ ΚΑΖΟΥΡΗ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΚΩΣΤΑΣ Π. ΤΑΤΑΚΟΣ ΜΟΥΣ.ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ- ΕΝΟΡΧΗΣΤΡΩΣΗ ΔΙΕΥΘ. ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ: ΖΑΦΕΙΡΗΣ ΚΟΥΚΟΥΣΕΛΗΣ Β. ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ: ΝΙΟΒΗ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΚΗΝΙΚΩΝ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΣΣΙΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΝΤΖΕΡΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΑΤΣΑΓΓΙΑΣ ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΒΟΥΡΕΚΑΣ ΑΡΓΥΡΗΣ ΖΗΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ- ΦΩΤΙΣΤΗΣ: ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΤΑΤΑΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΗΧΟΥ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΟΣΤΟΥΜΙΩΝ: ΟΛΓΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ- ΦΟΥΡΚΙΩΤΗ ΣΟΦΙΑ ΣΥΡΟΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΛΕΑ</p>

				ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΚΗΝΙΚΩΝ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΥΤΖΕΡΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΑΣΚΩΝ-ΑΞΕΣΟΥΑΡ: ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΙΔΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΣΚΗΝΗΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΣΣΙΑΣ ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΑΤΣΓΓΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ: ΑΡΓΥΡΗΣ ΖΗΣΗΣ ΦΩΤΟΦΡΑΦΙΕΣ: ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ
1997-1998	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΚΟΖΑΝΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ	ΡΕΓΓΙΝΑ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚ Η	ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΡΕΓΓΙΝΑ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗ ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΕΛΑΝΤΩΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΛΕΒΙΔΗΣ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΚΑΡΔΑΡΑ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΗΣ
1997-1998 2002-2003	ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ	ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ	ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ: ΕΛΕΝΗ ΣΟΥΜΗ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΛΟΚΟΤΣΑ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ: ΔΑΦΝΗ ΔΟΥΛΗ & ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΟΥΡΟΥ
2000	ΗΒΗ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ	ΗΒΗ	ΠΕΤΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΙΚΟΓ ΛΟΥ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΑΛΚΗ ΖΕΗ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΑΝΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΡΓΩ (ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗ)			
2002-2005	1) ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΡΟΥΜΕΛΗΣ 2) ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ 3) ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΡΜΕΝ ΡΟΥΓΓΕΡΗ		ΚΑΡΜΕΝ ΡΟΥΓΓΕΡΗ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΚΑΡΜΕΝ ΡΟΥΓΓΕΡΗ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ: ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΣΤΙΧΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΣΑΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗΣ Β. ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ: ΕΙΡΗΝΗ ΜΑΚΡΥΩΝΙΤΗ Β. ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΟΥ: ΕΡΡΙΚΑ ΑΛΑΜΑΝΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΚΗΝΙΚΟΥ: ΑΛΕΞΗΣ ΚΟΜΠΟΓΙΩΡΓΑΣ (2002 ΔΗΠΕΘΕ ΡΟΥΜΕΛΗΣ)
2005-2006	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΒΕΡΟΙΑΣ	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΒΕΡΟΙΑΣ	ΟΛΓΑ ΠΟΖΕΛΗ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΚΑΡΜΕΝ ΡΟΥΓΓΕΡΗ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΙΩΑΝΝΑ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΠΛΑΤΩΝ ΑΝΔΡΙΤΣΑΚΗΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΕΡΒΑΝΙΔΟΥ ΣΤΙΧΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΕΛΑΛΙΔΗΣ Β. ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

2006-2007	ΘΕΑΤΡΟ ΓΚΛΟΡΙΑ	ΘΙΑΣΟΣ ΚΥΤΤΑΡΟ	ΜΑΝΟΣ ΒΕΝΙΕΡΗΣ	ΜΟΥΣΙΚΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΚΑΡΟΛΟΣ ΡΩΜΟΥΣΗΣ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΣΥΛΙΑ ΔΕΜΙΡΗ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΜΑΡΙΑΝΑ ΛΟΥΚΑΚΗ
2008-2009	ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ	ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ	ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΜΠΕΝΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΑΡΗΣ ΦΡΑΤΖΟΓΛΟΥ
2010-2011	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΝΤΑΛΑΣΗΣ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΑΛΚΗ ΖΕΗ & ΠΕΤΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΙΚΟΓΛΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΕΓΑΣ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΑΛΕΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ & ΑΝΝΗ ΝΤΙ ΝΤΟΝΝΑ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΚΕΛΥ ΒΑΡΣΑΝΗ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΝΑΒΑΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗ
2012-2013	ΘΕΑΤΡΟ ΟΡΦΕΑΣ (ΠΡΩΗΝ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ)		ΧΑΡΗΣ ΒΟΡΚΑΣ	ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΚΑΙΤΗ ΜΑΛΕΣΚΟΥ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΘΟΔΩΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΝΕΓΚΡΙΝ

				ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ: ΜΑΝΟΣ ΚΑΡΔΑΡΑΣ
2013	ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΔΑΝΑΟ ΑΘΗΝΑ	ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΥΑΛΑ	ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΚΛΙΑΤΗ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΚΙΑΛΤΗ, ΚΛΑΙΡΗ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: ΜΑΡΙΕΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΜΟΥΣΙΚΟΙ: ΜΑΡΙΕΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ, ΝΙΚΟΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ ΣΚΗΝΙΚΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΙΝΗΣΗ: ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, ΒΙΤΩΡΙΑ ΚΟΤΣΑΛΟΥ, ΑΛΒΑΡΟ ΡΑΜΙΡΕΖ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ: ΑΡΝΙ ΚΕΡΓΚΟΜΑΡ ANIMATION: ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΗΣ ΤΑΙΝΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜΑΣ
2014	ΜΙΚΡΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	ΚΑΡΜΕΝ ΡΟΥΓΓΕΡΗ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ	ΚΕΙΜΕΝΑ: ΚΑΡΜΕΝ ΡΟΥΓΓΕΡΗ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ-ΚΙΝΗΣΗ: ΑΡΤΕΜΙΣ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΣ ΒΑΛΑΣΗΣ ΣΥΝΘΕΤΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΟΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΣΚΕΣ-ΚΑΠΕΛΑ- ΕΙΔΙΚΕΣ: ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΙΣΑΡΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΜΙΩΝ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ

				ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΟΣΤΟΥΜΙΩΝ: ΤΕΤΑ ΒΑΣΙΛΑΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΑΤΖΙΟΣ
2014-2015 (ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ)	1) ΑΙΓΙΝΑ 4/07/2009 ΠΡΟΑΥΛΙΟ 1ΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ 2) ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΚΑΒΑΛΑΣ 24/11/2009 3) ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΞΑΝΘΗΣ 20/10/14 4) ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ ΣΠΑΡΤΗ 2/11/2014 5) 15-16/11/2014 ΠΑΝΘΕΟΝ ΠΑΤΡΑ 6) ΚΟΡΙΝΘΟΣ 27/11/2014 7) ΘΕΑΤΡΟ ΕΓΝΑΤΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 26- 28/12, 2-4/01/2014- 2015 8) ΑΝΟΙΧΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΑΔΑΣ 18/07/2015 9) ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ ΠΑΛΛΑΣ ΡΟΔΟΥ 14/03/15 10) ΑΝΟΙΧΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΛΑΞ ΤΗΝΟΣ 02/08/2015 11) ΑΠΟΘΗΚΕΣ Α.Σ.Ο. ΚΙΑΤΟ ΑΘΗΝΑ 16/08/2015 12) ΧΑΝΙΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΣ - ΚΑΣΤΕΛΙ	ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΓΙΑΝΝΗ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥ ΛΟΥ	ΧΑΡΗΣ ΡΩΜΑΣ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΧΑΡΗΣ ΡΩΜΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΟΥΝΕΛΗΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΦΩΤΗΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΣΥΛΙΑ ΔΕΜΙΡΗ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΒΑΛΗΣ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΖΑΙΟΣ

	ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ 11/01/2015 13) ΜΠΟΥΣΟΥΛΟΠΟΥΛ ΕΙΟ 30/1/2015 ΑΡΓΟΣ			
2015-2016	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΟΛΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΠΟΥΛΟΥ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ- ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ: ΟΛΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ VIDEO ART: ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ: ΝΙΚΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ ΑΦΙΣΑ: ΤΖΕΝΗ ΝΤΕΚΕΛΕ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΜΙΩΝ- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ΛΕΤΤΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ
2015-2017	ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΝΤΙΓΟΝΗ	ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	ΝΑΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΝΑΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΗΝΙΚΑ: ΜΑΙΡΟΥΛΑ ΤΣΑΓΚΑΡΗ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΚΑΡΔΑΡΑ ΦΩΤΙΣΜΟΙ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ- ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ: ΕΛΕΝΑ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ-ΠΡΟΒΟΛΕΣ VIDEO: GENESIS PRODUCTION

<p>2016-2018</p>	<p>ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ</p>	<p>ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ</p>	<p>ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ</p>	<p>ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΛΟΚΟΤΣΑ ΜΟΥΣΙΚΗ: ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ: ΕΛΕΝΗ ΣΟΥΜΗ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ-ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ: ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΟΥΡΟΥ ΔΑΦΝΗ ΔΟΥΛΗ- ΓΚΟΤΣΗ</p>
<p>2017</p>	<p>ΔΑΣΚΑΛΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ</p>	<p>ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΜΕΣΣΗΝΗΣ</p>	<p>ΕΛΕΝΗ ΕΥΤΑΞΟΠΟΥ ΛΟΥ</p>	<p>ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΕΛΕΝΗ ΕΥΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ & ΦΩΤΙΣΜΟΥ: ΕΛΕΝΗ ΕΥΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΟΣΤΟΥΜΙΩΝ-ΦΡΟΝΤΗΣΤΗΡΙΟ: ΕΛΕΝΗ ΕΥΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ ΤΖΟΑΝΝΑ ΣΚΙΑΔΑ ΠΑΡΙΣ ΚΑΙΣΑΡΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΚΗΝΙΚΩΝ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΑΓΟΣ ΣΚΙΤΣΟ ΑΦΙΣΑΣ: ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΦΙΣΑΣ: ΠΑΝΑΓΩΤΗΣ ΓΚΟΥΖΟΣ ΤΑΣΙΑ ΓΙΑΝΝΕΤΣΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΤΖΩΡΤΖΗ ΠΑΡΙΣ ΚΑΙΣΑΡΗΣ ΦΩΤΙΣΤΗΣ:</p>

				<p>ΕΛΕΝΗ ΕΥΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ</p> <p>ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ</p> <p>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:</p> <p>ΤΑΣΙΑ ΓΙΑΝΝΕΤΣΟΥ</p> <p>ΚΑΤΕΡΙΝΑ</p> <p>ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ</p> <p>ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ</p> <p>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:</p> <p>ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ</p>
2017	ΘΕΑΤΡΟ ΜΑΣΚΑΡΙΝΙ	ΘΕΑΤΡΟ ΘΕΛΟΣ	ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΝΟΜΟΥ	<p>ΜΟΥΣΙΚΗ:</p> <p>ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ</p> <p>ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ:</p> <p>ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΑΣΟΥΡΗ</p> <p>ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ:</p> <p>ΜΙΡΕΛΑ</p> <p>ΧΑΤΖΗΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ</p> <p>ΣΚΗΝΙΚΟ:</p> <p>ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ</p>
2018	ΡΑΔΙΟ ΣΙΤΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΘΩΜΑΣ ΒΕΛΙΣΣΑΡΗΣ	<p>ΚΕΙΜΕΝΑ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ</p> <p>ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ:ΚΑΤΕΡΙΝ Α ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ</p> <p>ΜΟΥΣΙΚΗ:</p> <p>ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ</p> <p>ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ:</p> <p>ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ</p> <p>ΜΑΝΩΛΑ</p> <p>ΜΑΣΚΕΣ:</p> <p>ANNA WASSIAC</p> <p>ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ</p> <p>ΚΟΣΤΟΥΜΙΩΝ: ΓΑΛΗΝΗ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ</p> <p>ΉΧΟΣ - ΦΩΤΑ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΡΑΜΙΧΑΛΗΣ</p> <p>ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ- ΒΙΝΤΕΟ:</p> <p>ΚΑΡΕΝ ΓΚΙΟΥΝΑΣΙΑΝ</p> <p>ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ</p> <p>ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΜΑΝΩΛΑ</p>

				ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
2018 (ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ)	28/09 ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΚΟΖΑΝΗ 29/09 ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑΣ 8/10 ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΦΑΙΣΤΟΥ- ΜΟΙΡΕΣ (ΚΡΗΤΗ) 12-13/10 CINELAND ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΡΕΘΥΜΝΟ (ΚΡΗΤΗ)	ΘΕΑΤΡΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΥΛΗΣ	ΚΕΙΜΕΝΟ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΥΛΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΤΖΟΣ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ, ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: ΒΑΛΕΝΤΙΝΟ ΒΑΛΑΣΗΣ ΚΙΝΗΣΗ-ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΔΑΦΝΗ ΜΑΡΚΑΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΦΩΤΙΣΜΩΝ: ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΛΟΚΑΣ ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΑ: ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΜΙΚΡΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

3.2. Τρεις σύγχρονες σκηνοθετικές προσεγγίσεις

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τις σκηνοθετικές προσεγγίσεις του έργου από τη Νανά Νικολάου (2015-16), τον Νίκο Δαφνή (2016-2018) και τον Στέφανο Νταλάση (2010-11). Ο Νίκος Δαφνής διατηρεί το αρχικό κείμενο του Θιάσου '81 και χρησιμοποιεί την πρωτότυπη μουσική του Μίμη Πλέσσα, όπως και η Νανά Νικολάου. Το 2015-2016 η Νανά Νικολάου στο Κέντρο Πολιτισμού Ελληνικός Κόσμος και έναν χρόνο αργότερα 2016-2018, ο Νίκος Δαφνής με «το Θέατρο Κάτω από τη Γέφυρα». Η παράσταση του Δαφνή παίζεται μέχρι τη σεζόν που γράφεται η εργασία. Η παράσταση του Στέφανου Νταλάση ανέβηκε στο ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Τρικάλων το 2010-11 σε διασκευή που του παραχώρησαν ο Πέτρος Σεβαστίκογλου και η Άλκη Ζέη, ίδια με εκείνη που ανέβηκε στο θέατρο ΗΒΗ το 2000, όπως φαίνεται και στον παραστασιογραφικό πίνακα. Στη συνέχεια καταγράφονται αναλυτικά οι πληροφορίες ανεβάσματος της κάθε παράστασης από τους τρεις σκηνοθέτες (συντελεστές, θέατρο, χρονολογία) καθώς και οι αντίστοιχες κριτικές. Στο τέλος επιχειρείται μια προσωπική αποτίμηση και των τριών παραστάσεων. Στα παραρτήματα παρατίθεται φωτογραφικό και μουσικό υλικό που δόθηκε από τους σκηνοθέτες. Επισυνάπτονται κάποιες φωτογραφίες για να γίνει πιο κατανοητός ο σχολιασμός.

3.2.1. Η Σκηνοθετική προσέγγιση της Νανάς Νικολάου (2015-2016)

Η Νανά Νικολάου ανέβασε με τον Θίασο '81 για ένα έτος (1991-1992) στο θέατρο Αθηνά την παράσταση ο *Μάγος του Οζ*. Τα σκηνικά και τα κοστούμια ήταν της Φιλιώς Χατζηνάκου, η μουσική ήταν των Μίμη και Αντώνη Πλέσσα και οι χορογραφίες της Μαρίας Γκούτη. Η ίδια σκηνοθέτης, χωρίς να έχει ανέβει η παράσταση από άλλον θίασο, ανέβασε ξανά την παράσταση το 1994-1995 με το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καλαμάτας και κράτησε την ίδια μουσική. Τα σκηνικά και τα κοστούμια ήταν της Χριστίνας Κουλούμη και οι χορογραφίες της Νατάσας Ζούκα. Έπειτα σχεδόν από μία εικοσαετία ασχολήθηκε ξανά με τον *Μάγο του Οζ* για δύο συνεχόμενες σεζόν 2015-2017 και ανέβασε την παράσταση στο Θέατρον Κέντρο Πολιτισμού Ελληνικός Κόσμος, στην Αίθουσα Αντιγόνη. Η ίδια έκανε διασκευή του έργου, ενώ τα σκηνικά ήταν της Μαιρούλας Τσάγκαρη, τα κοστούμια της Λαμπρινής Καρδάρα, η μουσική του Μίμη Πλέσσα, η χορογραφία της Έλενας Γεροδήμου, οι φωτισμοί του Αλέξανδρου Πρόδρομου και οι προβολές video εκτελέστηκαν από το στούντιο Genesis Production. Η διανομή των ρόλων ήταν η εξής:

Ντόροθι: Νάντια Μπουλέ,

Αφηγητής: Αλέξανδρος Μπουρδούμης,

Λαμαρινόκαρδος: Αντώνης Καρυστινός,

Αχυρόμυαλος: Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος,

Λιοντάρι: Άγγελος Μπούρας,

Κακιά Μάγισσα: Πελαγία Αγγελίδου,

Καλή Μάγισσα: Αλεξάνδρα Ούστα,

Θεία Έμμου-Λιχουδένια-Ποντικοβασιλίτσα: Ειρήνη Γραμματικοπούλου,

Λιχουδένιος-Ποντικομέραρχος-Φύλακας: Νικορέστης Χανιωτάκης,

Μάγος του Οζ - Θείος Ερίκος-Λιχουδένιος: Γεράσιμος Σκαφίδας.

Η Νανά Νικολάου ήταν αυτή που ίδρυσε με ομοϊδεάτες της τον Θίασο '81. Τη δεκαετία εκείνη έπαιζε η ίδια τη μικρή Ντόροθι και στις επόμενες δύο παραγωγές ανέλαβε τη σκηνοθεσία του έργου. Σημειώνει, όπως και ο Δαφνής ότι ο Θίασος '81 ήταν πρωτοπόρος και έκανε την ανατροπή στην τότε ελληνική παιδική σκηνή. Με την παράσταση του *Μάγου του Οζ*, το παιδικό θέατρο άλλαξε. Η παράσταση του 1981-1982 άνοιξε τον δρόμο σε νέους καλλιτέχνες να ασχοληθούν με το παιδικό θέατρο σοβαρά, ως αυτόνομο είδος, και με το παιδικό μιούζικαλ.

Η Νικολάου στη συνέντευξη που παραχώρησε στη Μαρία Τσιλιμίδου αναφέρει ότι στον συγκεκριμένο χώρο πριν από αυτούς δραστηριοποιούνταν η Ξένια Καλογεροπούλου και ο Δημήτρης Ποταμίτης. Η σκηνοθέτης στο ανέβασμα της τελευταίας παράστασης (2015) επισημαίνει ότι γνώρισε μεγάλη επιτυχία χάρη στην μουσική του Μίμη Πλέσσα. Ο συνθέτης διατήρησε τα τραγούδια που είχε ήδη γράψει και μάλιστα είχαν κυκλοφορήσει σε cd από τη Sosaphone G.S.F., αλλά σε αυτή την παράσταση έκανε εννοχρήστρωση για μιούζικαλ και δημιουργήθηκαν δέκα έξι τραγούδια. Η ίδια δηλώνει ότι «...οι πιο συγκινητικές στιγμές της παράστασης είναι όταν όλοι μαζί, ηθοποιοί, παιδιά και γονείς τραγουδούν: «Κι είναι όλα δυνατά αρκεί να είμαστε μαζί γιατί μονάχος του κανείς δεν ζει...» μεταφέροντας και το κεντρικό μήνυμα του έργου: την αξία της φιλίας, την ένωση δυνάμεων για ένα κοινό στόχο, αλλά και την πίστη στον εαυτό μας» (Τσιλιμιμού 2016).

Το σημείωμα της σκηνοθέτιδος είναι το ακόλουθο: «Ο Φρανκ Μπάουμ έγραψε τον *Θαυμαστό Μάγο του Οζ* το 1902. Πρωτοπόρο για την εποχή του, αληθινό και ουσιαστικό μέχρι σήμερα. Δίδαξε εκατομμύρια παιδιά να αγαπούν το διάβασμα και να ανακαλύπτουν τη μαγεία στα καθημερινά πράγματα της ζωής. Μια ιστορία ενότητας και συμμετοχής, κοινών στόχων, που βγάζουν στο φως ότι καλύτερο έχει ο καθένας μέσα του. Ένα ταξίδι στην αυτογνωσία και τη δύναμη της θέλησης. Το διαχρονικό του μήνυμα, ότι ο άνθρωπος έχει μέσα του τη δύναμη να μεταμορφώσει τη ζωή του όταν θελήσει να το κάνει, εξακολουθεί να αντηχεί και στην εποχή μας» (Παπαδιά, 2015).

Με την τοποθέτηση της Νικολάου, κατανοούμε το μεράκι και την αγάπη της για το ανέβασμα της παράστασης του *Μάγου του Οζ*, πόσο προσεγμένη ήταν για τους μικρούς και τους μεγάλους φίλους τόσο ως προς το κείμενο, το οποίο διασκεύασε, όσο και ως προς τον σκηνικό διάκοσμο, τα κοστούμια, τον φωτισμό, τον ήχο και φυσικά το ταλέντο των ηθοποιών. Εξάλλου, η ίδια σημειώνει ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο η επιλογή των αξιόλογων τηλεοπτικών ηθοποιών, δεν έγινε μόνο βάσει της αναγνωσιμότητά τους. Η παράσταση ευνοήθηκε επικοινωνιακά, αλλά απαραίτητο προσόν ήταν να μπορούν οι ηθοποιοί να χορεύουν και να τραγουδούν, στοιχεία που είναι απαραίτητα για το παιδικό θέατρο. Συνεπώς, δεν είναι τυχαίο ότι τουλάχιστον πενήντα χιλιάδες θεατές την παρακολούθησαν (Τσιλιμιμού 2016 · GetGreekMusic 2016).

Από τις σκηνοθετικές σημειώσεις της διασκευής της Νικολάου, παρατηρούμε ότι κάνει χρήση ενός ριντό πάνω στο οποίο προβάλλει τον σκηνικό διάκοσμο. Σημειώνει

ότι το ριντό είναι κατεβασμένο καθώς το κοινό εισέρχεται στην αίθουσα με εικόνα από τον *Μάγο του Οζ* και τον τίτλο. Με την μουσική της έναρξης, το ριντό σηκώνεται και όλος ο θίασος βγαίνει στη σκηνή. Φοράνε μαύρα ρούχα με λευκά παπούτσια, γάντια, καπέλα και μαντήλια. Στο πρώτο χορευτικό φωτίζονται με ultra violé, τεχνική του μαύρου θεάτρου. Έτσι, διακρίνονται μόνο τα συγκεκριμένα άσπρα αξεσουάρ στους θεατές, καθώς και τα σκηνικά αντικείμενα που κρατούν, όπως: φτερά, πανιά, πουλιά και καράβια.

Συγκεκριμένα πάνω στο ριντό προβάλλονται τα εξής: το αγρόκτημα, ο καιρός, ο κυκλώνας, τα ζώα και τα πράγματα που πετούν. Στο δεύτερο σκηνικό, η Λιχουδένια χώρα, με γλυκά, τούρτες, το κίτρινο μονοπάτι και το προσγειωμένο σπίτι της Ντόροθι. Επίσης, στην οθόνη προβάλλεται μία μαγική φωτεινή σφαίρα, που προσγειώνεται και εμφανίζεται η καλή Μάγισσα του Βορρά. Αργότερα, η καλή Μάγισσα κάνει τα μαγικά της και στην οθόνη σχηματίζεται ένας χάρτης με το κίτρινο μονοπάτι και στο βάθος η Σμαραγδένια Πολιτεία. Μετά, με μία κίνηση, μαζεύει τον χάρτη από την οθόνη, τον βγάζει σε ρολό από τα ρούχα της και το δίνει στην κοπέλα. Στη συνέχεια έρχεται η φωτεινή σφαίρα στην οθόνη, προσγειώνεται και αποχωρεί η Μάγισσα. Σε επόμενη σκηνή στο ριντό προβάλλεται το δάσος. Σε άλλη σκηνή, φαίνεται ο Παπαρουνόκαμπος. Παράλληλα, στο ριντό προβάλλονται ζώα και τέρατα. Στην Ποντικούπολη περνάει ένας γάτος, ενώ στο τέλος η Ντόροθι πετάει στο ριντό και επιστρέφει στο αγρόκτημα.

Παράλληλα, η σκηνοθέτης κάνει χρήση τρισδιάστατων αντικειμένων και πάνω στην σκηνή όπως το αγροτόσπιτο και η καταπακτή, τρισδιάστατα γλυκίσματα από φελιζόλ lollipops (Εικ. 1), cupcakes και λουκουμάδες (Εικ. 2), κορμοί δέντρων από φελιζόλ (Εικ. 4), τρισδιάστατες παπαρούνες. Η Πύλη του Φύλακα και η Σμαραγδένια Πολιτεία είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακές καθώς έχει κατασκευαστεί ένα πλέγμα από led σε πράσινο χρώμα. Αντίθετα, για την Πύλη του Μάγου επιλέγει η Πολιτεία να είναι μαύρη στην οθόνη, να επικρατεί κάπνα, σκουριά και ερείπια. Στη διασκευή της, με τα πράσινα γυαλιά φαίνεται ο τόπος σμαραγδί, ενώ αν κάποιος δεν φοράει γυαλιά (κάτι που απαγορεύεται στην Πολιτεία του Οζ), τα βλέπει όλα μαύρα. Επίσης, επί σκηνής εμφανίζεται ένας θρόνος του Μάγου του Οζ με ένα τεράστιο κεφάλι χωρίς σώμα (Πλέσσας 2015).

(ΕΙΚΟΝΑ 1)

(ΕΙΚΟΝΑ 2)

Στο το φωτογραφικό υλικό τόσο εντός κειμένου όσο και των παραρτημάτων φαίνονται τα πλούσια κοστούμια των ηθοποιών. Από τα εντυπωσιακότερα είναι των

δύο Μαγισσών λευκό και μαύρο, με τα ιδιαίτερα αξεσουάρ, η λευκή κορόνα της Καλής και η εντυπωσιακή μαύρη περούκα σαν μέδουσας της Κακιάς (Εικ. 3,4,6). Πολύ όμορφα είναι τα έντονα πλουμιστά φορέματα των Λιχοδένιων (Εικ. 3), τα πράσινα κοστούμια των κατοίκων της Σμαραγδένιας Πολιτείας, του Τενεκεδένιου και του Λιονταριού και φυσικά δεν περνούν απαρατήρητα τα κόκκινα γοβάκια της Ντόροθι (Εικ.3). Ως προς το μακιγιάζ ξεχωρίζει της Κακιάς Μάγισσας, το οποίο είναι σε μεταλιζέ χρώμα και της καλύπτει όλο το πρόσωπο υποδηλώνοντας τον απρόσωπο και κακό χαρακτήρα της (Εικ.4). Σε ασημί χρώμα είναι και του Τενεκεδένιου (Εικ. 5). Οι υπόλοιποι ηθοποιοί είναι απλά μακιγιαρισμένοι και φορούν φανταχτερά κοστούμια.

(ΕΙΚΟΝΑ 3)

(EIKONA 4)

(EIKONA 5)

Ταυτοχρόνως παρατηρούμε την υπέροχη χρήση των εντυπωσιακών φωτισμών σε κάθε σκηνή, ιδιαίτερα στη Σμαραγδένια πολιτεία.

(ΕΙΚΟΝΑ 6)

(ΕΙΚΟΝΑ 7)

Η σκηνοθέτιδα κρατάει πιστά στη διασκευή της την ακολουθία της ταινίας του Fleming, εμπνέεται από αυτήν εμπλουτίζοντας τη σκηνή, η οποία είναι φαντασμαγορικά εντυπωσιακή χωρίς να είναι πυκνή, ώστε να κινούνται με άνεση οι υποκριτές. Αυτή ίσως είναι και η ευστοχία στο να προβάλλει τα μεγάλα σκηνικά στο ριντό παίρνοντας στοιχεία από την ταινία. Εμπνεόμενη, λοιπόν, από τη σκηνή της ταινίας με τον ανεμοστρόβιλο, τα ζώα και τα αντικείμενα που πετούν έξω από το παράθυρο της Ντόροθι, καθώς και το αερόστατο, επιλέγει να τα προβάλλει στην οθόνη - ριντό. Διατηρεί στην ιστορία τις δύο Μάγισσες, και προσθέτει έναν Αφηγητή, ο οποίος, όμως, παρεμβαίνει στον μύθο και βοηθάει την παρέα, γεγονός που εκνευρίζει την κακιά Μάγισσα και τον απειλεί να τον δείρει με το σκουπόξυλό της. Λόγου χάρη, ο Αφηγητής μιλάει στο Σκιάχτρο και το βοηθάει να κατέβει από τον πάσσαλο που είναι κρεμασμένος. Όταν ο Αχυρόμμαλος λέει στον Αφηγητή να τους ακολουθήσει στη Σμαραγδένια Πολιτεία, αυτός δηλώνει ότι δεν μπορεί, γιατί είναι με το παραμύθι και με τα παιδιά. Πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως και στην ταινία ότι υπάρχει αληθινός σκύλος επί σκηνής.

Επίσης, στο τραγούδι για τον Μάγο του Οζ, το οποίο επαναλαμβάνεται πρώτα όταν είναι δύο οι φίλοι, μετά τρεις και στο τέλος τέσσερις, ο Αφηγητής προτρέπει τα παιδιά στο κοινό να τραγουδήσουν μαζί με την παρέα, ενώ τα λόγια προβάλλονται στο ριντό.

«Οι τέσσερις μαζί
έχουμε δύναμη πολλή
Το χέρι μου είναι εδώ
να με κρατάς, να σε κρατώ

Οι τέσσερις μαζί
έχουμε δύναμη πολλή
στους δύσκολους καιρούς
τρεις φίλους έχω αληθινούς

Και είναι όλα δυνατά
και είναι όλα δυνατά
και είναι όλα δυνατά
αρκεί να είμαστε μαζί
γιατί μονάχος του κανείς δεν ζει (δισ)»

Προς το τέλος της παράστασης ο Αφηγητής υποβάλει κάποιες ερωτήσεις στα παιδιά: «...Παιδιά πείτε: Σε όλο το ταξίδι ποιος είχε τις καλύτερες ιδέες; Ποιος έβρισκε τις λύσεις;... Ποιος στεναχωριόταν συνέχεια για την Ντόροθυ;... Ποιος λυπήθηκε ακόμα και την Ποντικοβασίλισσα;... Ποιος έσωσε την παρέα από τους φρουρούς της Κακιάς μάγισσας της Δύσης; Ποιος αποκάλυψε τον Μάγο;». Παράλληλα, ο Αφηγητής στον Παπαρουνόκαμπο προσπαθώντας να βοηθήσει την παρέα των φίλων, προτρέπει πάλι με τα παιδιά φωνάζοντας «βγείτε από εκεί, φύγετε από τις παπαρούνες».

Επιπρόσθετα, η σκηνοθέτιδα, σε σχέση με την ταινία προσθέτει στην διασκευή της την Ποντικοβασίλισσα του Baum, της οποίας ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στην ομιλία (και όλων των Ποντικιών) είναι η χρήση του γράμματος –θ- αντί για –σ-. «Είμαι η Βαθίλιθα του Τεράθτιου Ποντικοβαθιλείου». Τέλος, η Νικολάου δεν χρησιμοποιεί τις φτερωτές μαϊμούδες, αλλά στη θέση τους έχει φρουρούς στον πύργο της κακιάς Μάγισσας.

Συνεπώς, ο συνδυασμός των τεχνικών του μαύρου θεάτρου, των φώτων, των τρισδιάστατων σκηνικών, των κοστουμιών, της μουσικής, των χορευτικών, η παράλληλη προβολή του σκηνικού στο ριντό και η εναλλαγή των ηθοποιών που εμφανίζονται μια στη σκηνή και μια στην οθόνη ανάγουν την παράσταση σε ένα μαγικό, ακούραστο, μοντέρνο και νεανικό μιούζικαλ, το οποίο, σύμφωνα με τα σχόλια του κοινού, χαραχτηκε στη μνήμη για πολύ καιρό.

3.2.2. Η Σκηνοθετική προσέγγιση του Νίκου Δαφνή (2016-2018)

Ο **Νίκος Δαφνής** ανέβασε τον *Μάγο του Οζ* το 1997-1998 και το 2002-2003 με το Θέατρο Κάτω από τη Γέφυρα, με τους ίδιους συντελεστές σύμφωνα με τον Παραστασιολογικό πίνακα. Το 2008-2009 ο σκηνοθέτης καταπιάνεται πάλι με έργο, αλλά με διαφορετική ομάδα. Στη συνέχεια ασχολείται με την ίδια παράσταση από το 2016 έως σήμερα με μεγάλη επιτυχία. Η διασκευή του κειμένου έγινε από τον σκηνοθέτη που μου την παραχώρησε για την εν λόγω εργασία, τα μουσικά κομμάτια της παράστασης και πλήθος φωτογραφικού υλικού. Οι συντελεστές του μιούζικαλ είναι οι ακόλουθοι: τα κοστούμια της Δέσποινας Κολοκοτσά, η μουσική του Μίμη Πλέσσα, τα εικαστικά της Ελένης Σούμη και η κινησιολογία-χορογραφία της Καλλιόπης Κούρου και της Δάφνης Δούλη – Γκότση. Η διανομή των ρόλων είναι η εξής:

Δώρα: Κατερίνα Τσεβά,

Σκιάχτρο: Κώστας Τζαφέρης,

Τενεκεδένιος ξυλοκόπος: Οδυσσέας Κιόσογλου,

Λιοντάρι: Κώστας Κλάδης,

Κακή Μάγισσα: Μαρουσώ Γεωργοπούλου,

Καλή Μάγισσα: Κωνσταντίνα Σαραντοπούλου,

Μάγος του Οζ: Πασχάλης Μερμιγκάκης.

Επηρεασμένος ο Δαφνής από την ομάδα του Θίασου '81, καθώς έπαιξε και ο ίδιος όπως και η Νικολάου στην επιτυχημένη τότε παράσταση του 1981 (Καρχαδάκης 2005, 1-16), παίρνει τα ηνία και σκηνοθετεί τον *Μάγο του Οζ* τέσσερις φορές από τότε ως σήμερα επηρεασμένος, όπως είπε από τη σκηνοθεσία του αείμνηστου Ραβάνη – Ρεντή και χρησιμοποιώντας την πρωτότυπη μουσική του Μίμη Πλέσσα (Καραγιάννης 2008, 24).

Η τελευταία παραγωγή θεωρείται πολύ καλύτερη και επιτυχημένη τόσο για τη διασκευή και τη μουσική όσο και για την ευφάνταστη και πρωτότυπη ιδέα του σκηνικού. Όλο το σκηνικό ξεδιπλώνεται σε ένα τεράστιο ζωγραφισμένο βιβλίο της εικαστικού Σούμη, και οι σελίδες γυρίζουν σαν να διαβάζεις ένα γιγάντιο παραμύθι. Οι σελίδες αυτές αποτελούν το φόντο κάθε σκηνής (Βλ. Εικ.8,9). Ο θεατής βουτάει μέσα στην ιστορία καθώς το ζωγραφιστό βιβλίο καλύπτει όλο το πίσω μέρος της σκηνής

(Θέατρο κάτω από τη γέφυρα 2017· elamazi.gr 2018). Με τη χρήση του σκηνικού βιβλίου η σκηνή είναι ελεύθερη για την κίνηση και τα χορευτικά των ηθοποιών. Ο σκηνοθέτης ονόμασε το δισέλιδο βιβλίο “σαλόνια” διάστασης 7.5 x 3,50 μέτρα.

Ο Δαφνής για να μη γεμίσει η σκηνή δεν επιλέγει κάποια άλλη κατασκευή, τρισδιάστατα αντικείμενα ή τη χρήση νέας τεχνολογίας 3D, video wall και εφέ γιατί η αίθουσα έχει μικρή χωρητικότητα και η σκηνή, από ότι φαίνεται από τις φωτογραφίες είναι μικρή. Έτσι προτιμάει το μάτι του θεατή να εστιάζει μόνο στον διάκοσμο του βιβλίου. Συγχρόνως, με τη χρήση των φώτων και των μουσικοχορευτικών από τη μια οι υποκριτές κινούνται άνετα χωρίς περιορισμούς και από την άλλη κερδίζει τους μικρούς και τους μεγάλους θεατές.

(ΕΙΚΟΝΑ 8)

(ΕΙΚΟΝΑ 9)

Περίτεχνα και με μεγάλη λεπτομέρεια είναι ζωγραφισμένα τα σκηνικά με το δάσος, ο δρόμος για την Σμαραγδένια Πολιτεία και το άβατο – διάδρομος του Μάγου, το οποίο έχει βάθος πεδίου. Μάλιστα το ζωγραφιστό άβατο είναι ολίδιο με τον διάδρομο από όπου περνούν οι ήρωες για να φτάσουν στην αίθουσα του Μάγου στην ταινία του Fleming.

(ΕΙΚΟΝΑ 10)

(EIKONA 11)

(EIKONA 12)

(ΕΙΚΟΝΑ 13)

Τα κοστούμια είναι κομψά, απλά, κατάλληλα σχεδιασμένα και προσαρμοσμένα για τον κάθε ρόλο. Ξεχωρίζει του Μάγου, της Κακιάς Μάγισσας σε μαύρο – κόκκινο με τα ιδιαίτερα μαύρα κεντητά γάντια και τα κόκκινα γυαλιά, η Μάγισσα σε αντίθεση με τον ρόλο της, είναι γλυκιά στην όψη με ένα όμορφο απαλό μακιγιάζ. Στην φωτογραφία της διακρίνονται και κάποια κόκκινα πανιά, τα οποία, σύμφωνα με τον σκηνοθέτη, συμβολίζουν τις παπαρούνες που βάζει εμπόδιο στον δρόμο των φίλων. Ο συνειρμός είναι το όπιο και τα ναρκωτικά (Εικ. 13,14).

(ΕΙΚΟΝΑ 14)

Ιδιαίτερο είναι το αέρινο φόρεμα της Καλής Μάγισσας με το καπέλο και το ραβδί της σε αποχρώσεις γήινες, όπως και το κοστούμι της Ντόροθι, που είναι εντελώς διαφορετικό από αυτό της ταινίας. Μόνο τα γοβάκια κρατάει κόκκινα ο σκηνοθέτης. Πολύ όμορφα είναι τα κοστούμια των Ποντικιών και ιδίως τα αξεσουάρ της Ποντικοβασίλισσας (Εικ. 15,16).

(ΕΙΚΟΝΑ 15)

(ΕΙΚΟΝΑ 16)

Αυτοί όμως που προκαλούν γέλιο με το γκροτέσκο στίλ και τις αστείες γκριμάτσες είναι οι Μασουλήδες (αντί Λιχουδένιοι), με τα παραγεμίσματα στις κοιλιές, καθώς τρώνε επί σκηνής και φαίνεται ότι από το πολύ φαγητό δεν κλείνουν τα παντελόνια τους. Αξιοπρόσεκτο είναι το μακιγιάζ του Τενεκεδένιου και του Σκιάχτρου, καθώς του πρώτου το πρόσωπο είναι βαμμένο σε ασημί και του δεύτερου στο κίτρινο (Εικ. 17, 18).

(ΕΙΚΟΝΑ 17)

(ΕΙΚΟΝΑ 18)

Ο σκηνοθέτης χρησιμοποιεί την πρώτη ηχογράφιση του 1982 (Βλ. Π. Μ.) του Μίμη Πλέσσα στην τωρινή παράσταση. Ο Δαφνής επισημαίνει ότι τότε έγραφαν αναλογικά και όχι ψηφιακά και για αυτόν τον λόγο κάποια τραγούδια είναι πολύ αργά, όπως το τραγούδι του Σκιάχτρου (Βλ. Μ., Νο 5). Στην πρώτη παράσταση σύμφωνα με τις πληροφορίες του σκηνοθέτη τραγουδούσαν: ο Βασίλης Καΐλας τον αφηγητή, η Νανά Νικολάου την Ντόροθι, ο Γιώργος Μιχαλακάκης το Σκιάχτρο, ο Νίκος Δαφνής τον Λαμαρινά, ο Χρήστος Κελαντώνης το Λιοντάρι, η Αλίκη Αλεξανδράκη τις Μάγισσες και ο Τάκης Χρυσούλης τον Μάγο του Οζ.

Σε συνέντευξή στο travel4kids ο ηθοποιός Κώστας Τζαφέρης δηλώνει ότι το πιο αξιγάπητο τραγούδι είναι το *Χρειάζεται Καρδιά* (Βλ. Μ., Νο 10), το οποίο επαναλαμβάνεται ως μουσικό μοτίβο στο έργο. Συγχρόνως, είναι και το τραγούδι του φινάλε στο οποίο τα παιδιά συμμετείχαν τραγουδώντας μαζί με τους ηθοποιούς (travel4kids χ.χ.).

Στίχοι του τραγουδιού

«ΛΑΜΑΡΙΝΑΣ: Χρειάζεται καρδιά, να 'χουν Αγάπη τα παιδιά.

ΑΧΥΡΕΝΙΟΣ: Χρειάζεται μυαλό, μα να δουλεύει για καλό!

ΟΛΟΙ: Μα τίποτα απ' όλα αυτά (τρεις) άμα δεν είμαστε μαζί γιατί μονάχος του κάνεις δεν ζει!

ΛΙΟΝΤΑΡΙ: Το θάρρος πάντα ωφελεί, σαν η ανάγκη το καλεί.

ΔΩΡΑ: Στο σπίτι σου να γυρνάς απ' το σχολειό, απ' τη δουλειά.

ΟΛΟΙ: Μα τίποτα απ' όλα αυτά (τρεις) άμα δεν είμαστε μαζί γιατί μονάχος του κάνεις δεν ζει!»

Με την είσοδο της Κακιάς Μάγισσας χρησιμοποιεί στινγκ (έναν χαρακτηριστικό ήχο, συνήθως ίδιος πάντα, που αναγγέλλει την είσοδο κάποιου στη σκηνή). Τα τραγούδια του cd της παράστασης είναι τα ακόλουθα. (Ο Δαφνής μου παραχώρησε αυτά που είναι με αρίθμηση (Βλ. Μ.)):

- Μουσική εισαγωγή
- Μια φορά σε κάποια χώρα (No 2)
- Μασουλήδες (No 3)
- Η Καλή Μάγισσα (No 4)
- Ο Αχυροκέφαλος (No 5)
- Πάμε στο δάσος (No 6)
- Ο Λαμαρινόκαρδος (No 7)
- Ξεκινήσαμε (No 8)

- Λιοντάρι (No 9)
- Χρειάζεται καρδιά (No 10)
- Μουσική εισαγωγή (No 11)
- Τραγούδι της Παπαρούνας (No 12)
- Η ώρα πια μας έχει πάρει
- Στη Χώρα των Μυιγιάγγιχτων
- Η Ποντικομεραρχία
- Βγες στη ζωή
- Οι τέσσερίς μας φίλοι
- Με τα γυαλιά
- Οι πονηροί
- Ο Μάγος (Πλέσσας κ.α. χ.χ., χ.χ.).

Ως προς τον φωτισμό με το οποίο ασχολείται πολύ ο Δαφνής, χρησιμοποιεί χειροκίνητα φώτα, στρόμπο (διακοπτόμενος φωτισμός), φλας, black light, fade in και fade out, λάμπα θυέλλης, καπνός.

Ο σκηνοθέτης κάνει μια εντελώς διαφορετική διασκευή τόσο ως προς την ιστορία του Baum όσο και ως προς την ταινία του Fleming. Χρησιμοποιεί Αφηγήτρια στην παράστασή του (2016-2018), η οποία παρεμβαίνει και μιλάει με τους ήρωες δηλώνοντας ότι είναι με το παραμύθι «...Εγώ...(δείχνει το κοινό) δηλαδή εμείς, είμαστε με το Παραμύθι». Επίσης, η Αφηγήτρια προσπαθεί να αποτρέψει την Κακιά Μάγισσα να πάρει τα γοβάκια και αυτή την απειλεί να τη δέρι με το σκουπόξυλο. Το σημαντικότερο είναι που η Μάγισσα απειλεί με κατάρρες ότι θα εμποδίσει τη Δώρα για τη Σμαραγδένια Πολιτεία και η μεγάλη ανατροπή είναι ότι η Αφηγήτρια την καταβρέχει με τη βοήθεια των παιδιών και αυτή λιώνει. Οπότε η όλη πλοκή αλλάζει. Ο Μάγος δεν ζητάει από τη Δώρα να σκοτώσει τη Μάγισσα. Αντιθέτως, απαιτεί με απειλές και βρισιές από τον καθένα χωριστά να μείνει στη χώρα του Οζ να τον συντροφεύει, παρατώντας τους φίλους του. Μάλιστα επιτίθεται στη Δώρα και η κοπέλα ζητάει βοήθεια. Το Λιοντάρι τη σώζει, ο Μάγος βουρκώνει και μιλάει για την μοναξιά που βιώνει είκοσι πέντε χρόνια μόνος με την κόρη του.

Στην έναρξη της παράστασης εμφανίζεται η θεία Έμυ που λέει στον θείο Ερρίκο να αγοράσει δώρο ένα ζευγάρι παπούτσια για τη Δώρα για τα δέκα έκτα γενέθλιά της καθώς κυκλοφορούσε με τρύπια. Ο σκηνοθέτης εισάγει στον μύθο τα παπούτσια ως κυρίαρχο στοιχείο πριν από το ταξίδι στη Χώρα του Οζ. Στη συνέχεια η θεία προβλέπει τον τυφώνα, όπως στην ταινία του Fleming, αλλά η μικρή Δώρα δεν ξέρει

τι είναι. Στη διασκευή, επίσης, η κοπέλα έχει ένα πάνινο κουκλάκι, τον Τότο, και κυκλοφορεί με αυτό αντί για αληθινό, το οποίο αναζητά στον ανεμοστρόβιλο, αλλά η θεία λέει να την ακολουθήσει, γιατί το παιχνίδι δεν έχει αξία.

Στη χώρα των Λιχουδέγιων, την οποία την διαφοροποιεί ο Δαφνής ως Μασούπολη με κατοίκους τους Μασουλήδες, μιλάνε με κοφτές λέξεις και είναι πολύ λαίμαργοι. Κόβουν το τελευταίο γράμμα ή την τελευταία συλλαβή της λέξης π.χ. «...Μπράβ...! Ζήτ...! Τρέχα να δού... Η Κάκ... Μάγ... πλακώ...». Διατηρεί στη διασκευή όπως στην ταινία την Καλή Μάγισσα της Ανατολής, και την Κακιά Μάγισσα. Η Κακιά Μάγισσα της Καταστροφής είναι αυτή που πλάκωσε το σπιτάκι της Δώρας και είχε καταδικάσει τους κατοίκους να μασάνε συνεχώς. Από εκεί προέκυψαν και οι ονομασίες Μασουλήδες και Μασούπολη.

Ο σκηνοθέτης δεν χρησιμοποιεί ειδικά εφέ για τα μαγικά των Μαγισσών. Η Καλή Μάγισσα κάνει μαγικά για παράδειγμα, να εμφανίζει ένα μήνυμα από το καπέλο της για την πορεία της Δώρας προς τον Οζ. Το μήνυμα αυτό ονόμασε το κορίτσι «τηλεγράφημα», λέξη άγνωστη για την Μάγισσα. Μια άλλη ανατροπή που κάνει στην πλοκή ο Δαφνής είναι ότι φτάνει ο Μάγος, ο οποίος παρουσιάζεται ως μηχανικός και ηλεκτρολόγος σε τσίρκο, με το αερόστατο και τη μικρή του κόρη στην ξένη χώρα, γιατί έσπασαν τα σκοινιά του και έσπευσε να σώσει το παιδί του. Δεν μπορούσε να το κοντρολάρει λόγω του δυνατού ανέμου και παρασύρθηκαν στον άγνωστο τόπο. Το αερόστατό τους σκάλωσε σε ένα δέντρο. Εκεί αντίκρισε τους Μασουλήδες και την Καλή Μάγισσα, στην οποία παραχώρησε το καπέλο του για να τους δώσει τροφή και της έμαθε ορισμένα κόλπα. Μετά περιπλανήθηκαν μέρες και έφτασαν στην πολιτεία όπου ζούσαν άνθρωποι απολίτιστοι, οι οποίοι έτρωγαν ωμό κρέας. Κατασκεύασε μεγάφωνο, μικρόφωνα, ακουστικά καθώς και διάφορα μηχανήματα που έβγαζαν καπνούς και αστραπές. Έτσι, τον φώναζαν Μάγο. Στη Σμαραγδένια Πολιτεία η κόρη του Μάγου είναι Φύλακας.

Επίσης, ο σκηνοθέτης δεν δίνει στην αρχή μεγάλη έμφαση στην επιθυμία του Σκιάχτρου (Αχυροκεφαλός) για μυαλό σε αντίθεση με τον Λαμαρινά (Τενεκεδέγιος) οι οποίοι αναζητούν αντιστοίχως καρδιά και θάρρος από την αρχή. Οι Μασουλήδες μεταφέρουν το Σκιάχτρο μπροστά στην Καλή Μάγισσα και μετά επικοινωνεί αυτό με την κοπέλα. Η μικρή καλεί το Σκιάχτρο να τη συντροφεύσει προς τη Σμαραγδένια Πολιτεία.

Ο Δαφνής προσθέτει στον μύθο μετά τις Παπαρούνες μια δική του χώρα, την χώρα των Μυγιάγγιχτων, που είναι μια Παγωμένη Πολιτεία. Οι φίλοι ζητάνε από τους κατοίκους βοήθεια για να μεταφέρουν το Λιοντάρι, αλλά δεν βρίσκουν ανταπόκριση. Ο σκηνοθέτης διατηρεί τη χώρα των Ποντικιών, αλλά καμιά άλλη του Baum. Επίσης, η Δώρα χάνει το ένα γοβάκι της στην πορεία για τον Οζ. Πολύ έξυπνα, όταν οι οδοιπόροι φτάνουν στην πύλη του Οζ ο Φύλακας (η κόρη του Μάγου) τους ζητάει διάφορα χαρτιά για να τους καθυστερήσει τονίζοντας έτσι τη γραφειοκρατία που υφίσταται κάποιος πολίτης στην Ελλάδα: «... Πιστοποιητικά έχετε; Διαβατήρια, ή ταυτότητες, αριθμούς φορολογικών μητρώων, Α.Μ.Κ.Α., Τ.Ε.Β.Ε., Φ.Π.Α., ΕΜΦΙΑ, ΟΡΙΛΑ, ΚΑΠΑΜΑ; ... Κύριε, μπορούμε να μιλήσουμε με κάποιον προϊστάμενό σας. Φύλακας: Αίτηση, χαρτόσημο, πρωτόκολλο, παράβολο, παρακαλώ, ευχαριστώ».

Εντελώς διαφορετικό είναι και το τέλος του παραμυθιού καθώς ο Μάγος δεν μπορεί να τους βοηθήσει και αναρωτιούνται ποιος θα μπορούσε. Σε αυτό το σημείο η Αφηγήτρια παρεμβαίνει απευθυνόμενη στο κοινό: «...Τους ακούτε; Είναι αυτό, που λίγο - πολύ όλοι το έχουμε πάθει. Ζητάμε από άλλους, να μας δώσουν αυτά που νομίζουμε ότι μας λείπουν. Αυτά που ΑΝ κοιτάζαμε μέσα μας, θα βλέπαμε ότι ... Για σκεφτείτε: Ποιος ήταν αυτός που είχε πάντα τις πιο έξυπνες ιδέες; (απάντηση) Ποιος ήταν αυτός που ήταν τόσο ευαίσθητος; (απάντηση) Ποιος ήταν έτοιμος να μπει στη φωτιά για να σώσει τους φίλους του;...».

Η μικρή Δώρα είναι απεγνωσμένη για το πώς θα γυρίσει στο σπίτι μιας και έχασε την ύστατη ελπίδα της, τη βοήθεια του Μάγου. Τότε προτείνει ο Αχυροκεφαλός να βρουν το αερόστατο του Μάγου για να επιστρέψει. Ο Λαμαρινάς αναλαμβάνει να κόψει το δέντρο. Το κορίτσι ξαπλώνει μέχρι να φύγουν, γιατί είναι κουρασμένο, και οι ήρωες του παραμυθιού κατά τη διάρκεια του ύπνου της αλλάζουν τις σελίδες προς τα πίσω, ενώ παίζει η μουσική *Μια φορά σε κάποια χώρα* (Βλ. Μ. 2). Το κοινό μετά τη βλέπει, όπως και στην ταινία του Fleming, να την εξετάζει γιατρός έχοντας στο προσκεφάλι τους θείους της. Η Δώρα αναζητεί και τα άλλα κουκλάκια της, τα οποία είχε παρασύρει ο δυνατός αέρας. Της τα φέρνουν επί σκηνής ο Λαμαρινάς και ο Αχυρένιος. Στο τέλος έρχεται ο θεός Ερρίκος και της δωρίζει τα κόκκινα γοβάκια.

Τα στοιχεία που κάνουν την παράσταση μαγική είναι η πρωτότυπη ιδέα του σκηνοθέτη με το γιγάντιο ζωγραφιστό στο χέρι βιβλίο σκηνικό, με τις τεράστιες σελίδες του, που γυρνώντας τες αλλάζει όλος ο διάκοσμος και ο θεατής παρακολουθεί ένα παραμύθι, η μουσική του Πλέσσα, η λάμπα θύελλας και οι γκροτέσκες γκριμάτσες των Μασουλήδων.

3.2.3. Η Σκηνοθετική προσέγγιση του Στέφανου Νταλάση (2010-2011)

Ο **Στέφανος Νταλάσης** καλλιτεχνικός διευθυντής του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Τρικάλων ανέβασε τον *Μάγο του Οζ* το 2010. Ο σκηνοθέτης μου παραχώρησε βίντεο της παράστασης, φωτογραφικό υλικό και τη μουσική της έναρξης, που είναι πρωτότυπη (Βλ. Μ. 13).

Η διασκευή του κειμένου είναι της Άλκης Ζέη και του Πέτρου Σεβαστίκογλου, η μουσική του Ανδρέα Τσέγα. Τα σκηνικά των Αλέκου Παπαδάτου και της Άννης Ντι Ντόννα. Τα κοστούμια της Κέλυς Βαρσάνη και η κατασκευή τους της Αργυρώ Ποντίκα. Οι φωτισμοί είναι του Νίκου Κουνάβα.

Οι ηθοποιοί της παράστασης είναι οι ακόλουθοι:

Αφηγητής: Στέφανος Νταλάσης

Ντόροθι: Βίκυ Ιακωβάκη

Μαμά: Φανή Σπανού

Μπαμπάς: Στέφανος Νταλάσης

Κακιά Μάγισσα: Φανή Σπανού

Καλή Μάγισσα: Φανή Σπανού

Αχυρένιος: Παναγιώτης Ζαχαρόπουλος

Τενεκεδένιος: Σία Φαράκη

Λιοντάρι: Αντονέλλα Χήρα

Μάγος του Οζ: Στέφανος Νταλάσης

Η διασκευή αυτή είναι μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση, μια σύγχρονη εκδοχή της ιστορίας του Baum. Εξίσου πρωτοποριακή είναι και η σκηνοθεσία του Νταλάση. Ο σκηνοθέτης κάνει χρήση ενός ειδικού προτζέκτορα, ώστε το φως του να μην πέφτει πάνω στους ηθοποιούς για μη δημιουργούνται σκιές, αλλά και να μην αλλοιώνεται η ανάλυση της εικόνας. Η παράσταση ανεβαίνει σε κινηματογραφική αίθουσα και ο συγκεκριμένος προτζέκτορας προβάλλει πάνω σε οθόνη (Εικ. 19-25).

(ΕΙΚΟΝΑ 19)

Εξαιτίας αυτού του περιορισμού, όλος ο σκηνικός διάκοσμος της ιστορίας προβάλλεται μέσω εβδομήντα υπέροχων εικόνων καρτούν, οι οποίες εναλλάσσονται. Αυτή είναι η επιτυχία και η καινοτομία του σκηνοθέτη. Έγραψε σε κινηματογραφικό blue box και πάνω σε αυτό παίζουν οι ηθοποιοί που εμφανίζονται στην οθόνη (Εικ. 19). Στη συνέχεια έγινε το μοντάζ και προστέθηκε ο σκηνικός φόντος, δηλαδή οι εικόνες.

(ΕΙΚΟΝΑ 20)

(ΕΙΚΟΝΑ 21)

Στην οθόνη, λοιπόν, εμφανίζονται οι ηθοποιοί που έχουν διπλό και τριπλό ρόλο. Ο Νταλάσης κάνει τον Αφηγητή αλλά ακούγεται η φωνή του (Voice Over) στην έναρξη της παράστασης. Παράλληλα υποδύεται τον Πατέρα και τον Μάγο του Οζ και σε όλη την παράσταση εμφανίζεται μόνο στο video. Για λόγους οικονομίας, η Φανή Σπανού υποδύεται τη Μαμά και τις δύο Μάγισσες. Το πιο αξιοπρόσεχτο σημείο είναι όταν οι δύο Μάγισσες πρέπει να εμφανιστούν ταυτόχρονα στη σκηνή. Έτσι, η Καλή είναι live επί σκηνής και η Κακιά στο video. Αυτή η ζωντανή συνομιλία μεταξύ του ίδιου προσώπου, εξέπληξε τους μικρούς φίλους της παράστασης. Το πάντρεμα δηλαδή του θεάτρου με τον κινηματογράφο που γινόταν και με τους άλλους ρόλους θεωρείται ιδιαίτερη καινοτομία (Εικ. 21).

(ΕΙΚΟΝΑ 22)

Σκηνικά άλλα δεν υπάρχουν εκτός από δύο σκάλες κατασκευασμένες με τρία – τέσσερα σκαλοπάτια σαν σκαμπό. Χρησιμοποιούνται ως ύψωμα, για ξεκούραση, με βάθρο το πάνω μέρος. Οι ηθοποιοί κινούνται ελεύθερα επί σκηνής και κατεβαίνουν τις σκάλες που είναι μπροστά στο κοινό, καθώς παίζουν, και στον κεντρικό διάδρομο ανάμεσα στους θεατές. Επίσης, ο σκηνοθέτης δεν χρησιμοποιεί άλλα ειδικά εφέ, πέφτουν μόνο σε κάποια σημεία φούσκες και καπνός.

Τα κοστούμια είναι απλά με τη στολή του Τενεκεδένιου να ξεχωρίζει που έχει τα στοιχεία λαμαρίνας. Εντυπωσιακή είναι κυρίως η περούκα του, με σπирάλ μαλλιά από μέταλλο. Εξίσου ωραία είναι η στολή του Λιονταριού. Αποτελείται από παντελόνι και μπλούζα καφετί, με ενσωματωμένη ουρά. Από πάνω φοράει παλτό και στον λαιμό του κρέμεται μια γούνα που υποδηλώνει τη χ αίτη του. Η ηθοποιός έχει τα μαλλιά της στο χρώμα της στολής, μαζεμένα και ξυσμένα. Το ενιαίο αυτό στυλ είναι πολύ προσεγμένο. Σύμφωνα με τη διασκευή, η Ντόροθι φοράει ρουμπινένια γοβάκια, τα οποία είναι απλά κόκκινα σταράκια. Η φορεσιά της είναι ένα φόρεμα, λευκό πλισέ με γκρι ρίγες. Στο ταξίδι της φοράει επί σκηνής ένα πράσινο γιλέκο. Η Κακιά Μάγισσα έχει μια τεράστια κάπα, η οποία την βοηθάει υποκριτικά όταν ανοίγει τα χέρια της και απειλεί την παρέα. Η στολή της Καλής Μάγισσας είναι σαν νεράιδας Ξωτικού και συνάδει με την υπόθεση. Η στολή του Μάγου παραπέμπει σε Μάγο όπως τον φαντάζονται όλα τα παιδιά φορά μπλούζα και παντελόνι λίκρα με καπέλο σε ασπρόμαυρες αποχρώσεις και η χυτή μπλούζα του είναι floral (Εικ. 23,24).

Η μουσική είναι πρωτότυπη με στοιχεία τζαζ, συμφωνικού ροκ και μπαλάντας καθώς έχουν γραφτεί και διάφορων ήχων, όπως των Ξωτικών, κίνδυνοι πόλης (Βλ. Μ. Νο 13), (Νταλάσης 2018, 80-8).

(ΕΙΚΟΝΑ 23)

(ΕΙΚΟΝΑ 24)

Είναι απαραίτητο να σταθούμε στη διαφορετική διασκευή της Άλκης Ζέη. Οι Μάγισσες είναι δύο στη διασκευή, η Καλή και η Κακιά, χωρίς ονόματα. Επίσης, δεν υπάρχουν οι τόποι του Baum. Η Ντόροθι είναι ένα σημερινό παιδί. Ζει σε αστική πόλη, σε πολυκατοικία και όχι σε αγροτόσπιτο όπως στην ταινία. Τις νύχτες έφαχνε από το παράθυρό της να βρει ένα κομμάτι μπλε ουρανού και όταν δεν υπήρχε νέφος διέκρινε τα αστέρια που της αφηγούνταν ιστορίες, τις οποίες τις κατέγραφε σε

τετράδιο. Αντί για θείους υπάρχουν πολυάσχολοι γονείς, οι οποίοι αδιαφορούν για τα ενδιαφέροντά της. Η επιθυμία του κοριτσιού ήταν να την πάνε βόλτα στους λόφους για να δει τα αστέρια. Έτσι, μια νύχτα αποφασίζει να φύγει για να τα βρει μόνη της, αποχαιρετώντας τα παιχνίδια της. Σε μια εικόνα καρτούν διακρίνεται ένα παιχνίδι σκυλάκι αντί του Τότο.

Στη διαδρομή της Ντόροθι ακούγονται τρομαχτικοί θόρυβοι της πόλης. Η φοβία του κοριτσιού γίνεται αισθητή στην Κακιά Μάγισσα, η οποία θέλει να γευτεί τον πόνο της. Εμφανίζεται κρύβοντας τον κακό χαρακτήρα της. Για να την καλοπιάνει, της δωρίζει τα ρουμπινένια μποτάκια. Τη δελεάζει λέγοντας πως αν ευχηθεί να μην έχει μυαλό, θάρρος και καρδιά θα βρεθεί στο βασίλειό της. Χτυπώντας τα μποτάκια τρεις φορές θα πραγματοποιηθεί κάθε επιθυμία της. Στη σκηνή το κορίτσι αποδέχεται το δώρο και καθώς τα φοράει αποκαλύπτει η Μάγισσα ότι στον τόπο της τα παιδιά μεταμορφώνονται σε άκαρδα παιδάκια. Τότε η Ντόροθι καταλαβαίνει την κακία της και της ξεφεύγει, ενώ η Μάγισσα φωνάζει ότι της έκλεψε τα μποτάκια της. Η κοπέλα τρομαγμένη εύχεται: «Θέλω να είμαι αλλού» και μεταφέρεται στην χώρα των αστεριών. Εμφανίζεται η Καλή Μάγισσα, της οποίας το βασίλειο είναι η χώρα των Ξωτικών. Ζητάει να της διευκρινίσει η κοπέλα αν είναι Καλή Μάγισσα. Η Ντόροθι το αρνείται και της λέει ότι μοιάζει με μια Κακιά Μάγισσα που γνώρισε. Η Μάγισσα της απαντάει ότι το καλό και το κακό ζουν μέσα μας. Παρατηρεί ότι φοράει τα μποτάκια και της ζητάει να κάνει κάποιο καλό για τη χώρα των Ξωτικών.

Η κακιά Μάγισσα εμφανίζεται στο βίντεο και την απειλεί, αλλά η Καλή αποκαλεί την αδερφή της άκαρδη. Το κοινό σε αυτό το σημείο παρακολουθεί live τη συνομιλία των δύο Μαγισσών (η καλή live και η κακιά στην οθόνη). Η Κακιά δεν έχει δύναμη χωρίς τα μποτάκια της και είναι ανίσχυρη στην χώρα των Ξωτικών.

Με την αποχώρηση της Κακιάς, ακούγονται οι φωνές των γονιών της Ντόροθι, οι οποίοι την αναζητούν. Η Καλή τη συμβουλεύει να επιστρέψει σπίτι της, αλλά θα βρει πολλά εμπόδια από την αδερφή της, για αυτό της προτείνει να βρει τον Μάγο του Οζ να την βοηθήσει.

Αντί για φιλί στο μέτωπο, όπως στην ταινία του Fleming της δίνει το μαγικό της δαχτυλίδι το οποίο έχει τη μισή της δύναμη. Αν της το πάρει η Κακιά θα κυβερνήσει το κακό. Της λέει να το δώσει στον Μάγο και την οδηγεί στον κίτρινο δρόμο. Στη διασκευή δεν υπάρχουν Λιχουδένιοι, αλλά χώρα Ξωτικών, τα οποία δεν τα βλέπει το κοινό, μόνο ο ήχος τους ακούγεται κάποια στιγμή. Στη διαδρομή της η κοπέλα

συναντάει τους τρεις ήρωες, όπως στην ταινία. Παράλληλα παρεμβαίνει η Κακιά Μάγισσα και τους απειλεί να μην την βοηθήσουν.

Στην πορεία τους οι φίλοι μπαίνουν στο μαγεμένο δάσος. Αξίζει να σημειωθούν οι τρομαχτικές εικόνες – καρτούν με το μαγεμένο δάσος και με τις απαγορευτικές ταμπέλες (Βλ. Εικ. 25).

(ΕΙΚΟΝΑ 25)

Μια από τις ταμπέλες γράφει: «Απαγορεύεται στις Καλές Μάγισσες, στους Άμμαλους, στους δειλούς, στα κοριτσάκια με ρουμπινένια γοβάκια».

Η Κακιά παρεμβαίνει ξανά και τους κοιμίζει με τα εξής μάγια: «Στον καθρέφτη μου αν κοιπαχτείς την άλλη σου πλευρά θα δεις». Οι ήρωες κοιμούνται επί σκηνής, ξυπνάνε δύστροποι και μαλώνουν στην οθόνη. Τους επαναφέρει η Καλή και τα θυμούνται όλα ως ένα κακό όνειρο.

Στη συνέχεια μπαίνουν σε σκοτεινό δάσος αντί για χωράφι με τις παπαρούνες. Η Κακιά ανεβάζει τη θερμοκρασία του τόπου και η Ντόροθι πέφτει σε βαθύ ύπνο. Την ξυπνάει από την οθόνη η Καλή με ψεύτικο χιόνι. Στην πορεία το κορίτσι χάνει το ένα μπουτάκι και χορεύοντας την παίρνει η Κακιά στο κάστρο της, μέχρι να κουραστεί για να βγει και το άλλο γοβάκι. Η Μάγισσα μισεί τα παιδάκια. Τα μαγεύει, όπως και τα Ξωτικά, μεταμορφώνοντάς τα σε παιχνίδια. Το παλάτι της είναι γεμάτο μαγεμένα παιχνίδια, τα οποία κάνει συλλογή. Παίζει μαζί τους μέχρι να σπάσουν. Την εντοπίζουν οι φίλοι της και την ελευθερώνουν, αλλά δεν μπορούν να αφήσουν

αβοήθητα τα παιχνίδια. Εμφανίζεται η Κακιά και τη γαργαλούν. Αυτή χάνει με το γέλιο της δύναμή της και οι ήρωες ξεφεύγουν.

Εντυπωσιακή είναι η Πύλη - καρδιά του Οζ, η οποία ανοίγει μόνο όταν της λένε ότι την αγαπούν. Με το άνοιγμά της μπαίνει όμως και η Κακιά στη χώρα. Ο Τενεκεδένιος στην πορεία κόβει ένα τριαντάφυλλο και το προσφέρει στην Ντόροθι, όπως στην *Πεντάμορφη και το Τέρας*. Εμφανίζεται ο Μάγος στην οθόνη ρωτώντας γιατί του έκοψαν το τριαντάφυλλο. Η κοπέλα εξηγεί ότι τους στέλνει η Καλή Μάγισσα, δείχνοντας του το δαχτυλίδι. Ο Μάγος, συγκινημένος, αφηγείται πως γνώρισε την Καλή κάνοντας μια ευχή στα άστρα και τον μετέφεραν σε αυτή τη μαγική χώρα. Αναφέρει ότι η καρδιά του κόπηκε στα δύο. Η μία του πλευρά είναι καλή και η άλλη κακή. Αλλά θέλει να γίνει καλός για να ξανά κερδίσει την Καλή. Απολογείται ότι είναι καλός άνθρωπος. Τότε εμφανίζεται η Κακιά απειλώντας ότι θα εκδικηθεί. Η Ντόροθι δίνει στον Μάγο το δαχτυλίδι και η Κακιά εξαφανίζεται για πάντα και εμφανίζεται η Καλή. Το κορίτσι βρίσκει τα κρυμμένα αστέρια μέσα της και αποκτά καρδιά, θάρρος και μυαλό. Ο Μάγος την ανακηρύσσει βασίλισσα των αστεριών, ενώ η Καλή τη συμβουλεύει να χτυπήσει τα τακούνια της λέγοντας «έχω μυαλό, έχω καρδιά, έχω θάρρος». Στην τελευταία σκηνή οι θεατές παρακολουθούν όλη την οικογένεια κάτω από την εικόνα του έναστρου ουρανού.

Στο κλείσιμο – χαιρετισμό εμφανίζονται όλοι οι ηθοποιοί στη σκηνή και ακούγεται μουσική. Η οθόνη χωρίζεται στα έξι και εμφανίζονται συγχρόνως και οι διπλοί ρόλοι και αποχαιρετούν.

Η διαφορετική διασκευή των Πέτρου Σεβαστίκογλου και Άλκης Ζέη και η υπέροχη σύλληψη, η υλοποίηση της ιδέας με τις εικόνες - καρτούν με τα έντονα περιγράμματα ως σκηνικό φόντο και η προβολή τους σε μεγάλη οθόνη, καθώς και η παράλληλη συνομιλία των live υποκριτών με την οθόνη θεωρείται ευφάνταστη και μαγνήτισε τόσο τους μικρούς όσο και τους μεγάλους που ξεχώρισαν την παράσταση ως καθ' όλα άρτια παιδική, μοντέρνα και μυθική.

4. Επίλογος - Συμπεράσματα

Αυτό που συγκρατώ ως αποτίμηση της συγκεκριμένης έρευνας αρχικά είναι το πάθος του Lyam Frank Baum να πλάσει το πρώτο ουτοπικό παραμύθι του αιώνα βασιζόμενος στα βιώματά του, τα οποία τον οδήγησαν να στήσει έναν φανταστικό χαρτογραφημένο κόσμο με παραδεισένιες εκτάσεις σαν να είναι πραγματικός. Εισχωρούσε τόσο βαθιά στον μύθο ώστε ονόμασε το σπίτι του στο Χόλυγουντ «Ozcot». Σημειώνεται ότι έγραψε 14 βιβλία και είναι ο πρώτος πριν τον Walt Disney, ο οποίος θέλησε στην πράξη να στήσει αυτό τον τόπο σε ένα νησί στις ακτές την Καλιφόρνιας για να πηγαίνουν τα παιδιά. Δυστυχώς αυτή του η επιθυμία δεν υλοποιήθηκε ποτέ. Ταυτόχρονα με το τεράστιο συγγραφικό του έργο και την εικονογράφηση του Denslow θεωρείται πρόδρομος του John Ronald Reuel Tolkien. Επηρέασε τόσο πολύ το έργο του, ώστε και μετά θάνατον γράφτηκαν άλλα 19 βιβλία από τους συνεχιστές του και στήθηκε ένα τεράστιο διαδικτυακό fun club, το oz club.

Η αποθέωση του παραμυθιού του Baum ζωντάνεψε μετά από 39 χρόνια στη μεγάλη οθόνη από τον σκηνοθέτη Victor Fleming, ο οποίος έβαλε προσωπικό στόχο να φτιάξει μια ταινία που να ξεπερνάει όλες τις προηγούμενες του είδους της, ζωντανεύοντας τους ήρωες του παραμυθιού με ηθοποιούς αντί για καρτούν, γεγονός που εντυπωσίασε το τότε κοινό. Το φαντασμαγορικό μιούζικαλ *Ο Μάγος του Οζ*, με τα υπέροχα χρώματα και τη χρήση τεχνικόλορ, τα εφέ, τα τραγούδια, τη μουσική, τα χορευτικά και με τους μοναδικούς ηθοποιούς ήταν πρωτοποριακό και προτάθηκε για έξι Όσκαρ. Θεωρείται η πιο πετυχημένη μεταφορά βιβλίου στον κινηματογράφο και η ταινία επιλέχθηκε να φυλαχθεί στο Εθνικό Αρχείο Κινηματογράφου των ΗΠΑ από τη βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, ενώ το τραγούδι *Over The Rainbow* κατατάχθηκε πρώτο στη λίστα όλων των κινηματογραφικών τραγουδιών όλων των εποχών από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου.

Καταγράφοντας τις παραστάσεις του *Μάγου του Οζ* που ανέβηκαν στην ελληνική σκηνή έως σήμερα εστίασα σε τρεις, έχοντας πρόσβαση στο αρχαιακό τους υλικό, οι οποίες κατά την κρίση μου ήταν πρωτοποριακές για τα ελληνικά δεδομένα.

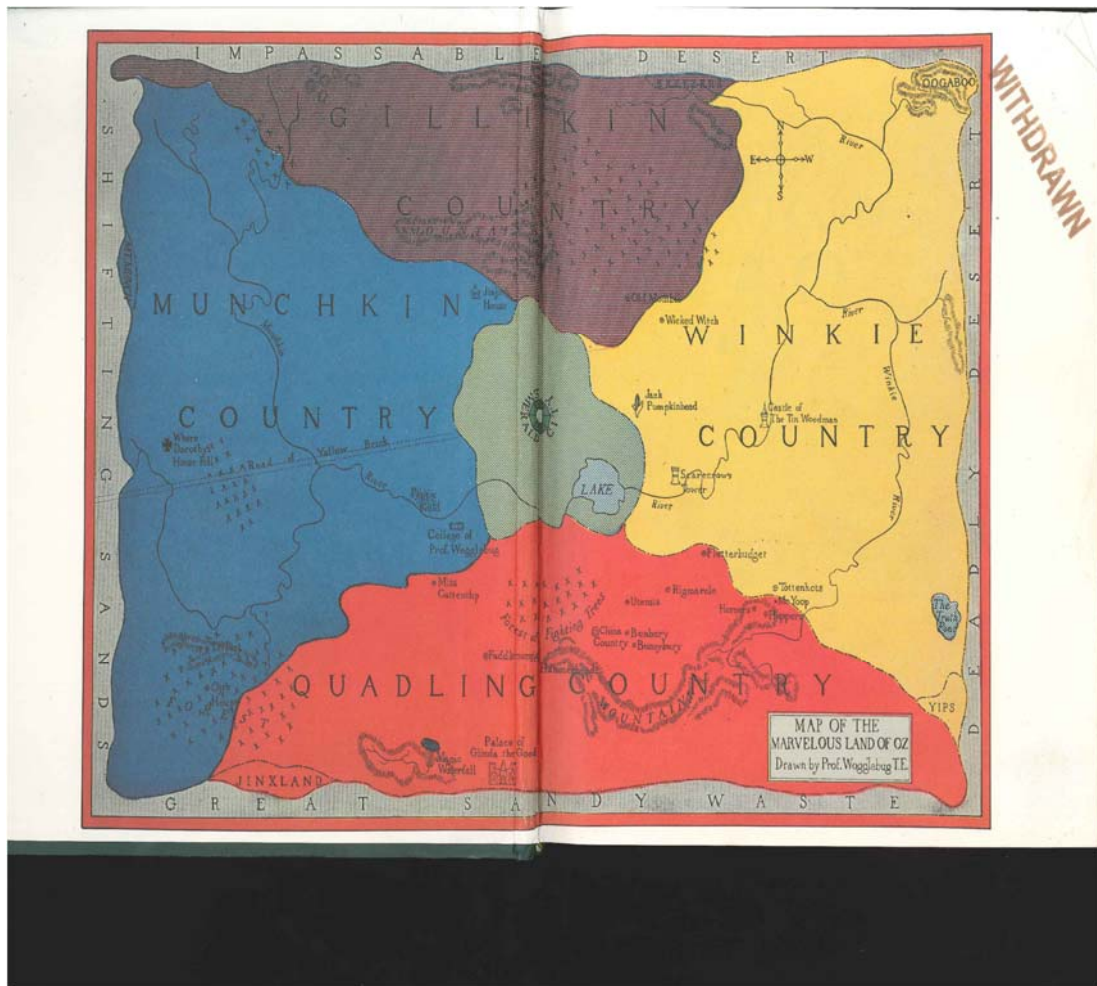
Οι παραστάσεις της Νικολάου και του Δαφνή ήταν σκόπιμο να προσεγγιστούν σκηνοθετικά καθώς οι δημιουργοί τους ακολούθησαν τα βήματα της πρώτης παράστασης του Θιάσου '81, το 1982 -1983 στο θέατρο Χατζηχρήστου, στην οποία πρωταγωνίστησαν. Η παράσταση αυτή στάθηκε ορόσημο στη σκηνοθεσία των παιδικών μιούζικαλ – παραστάσεων στην Ελλάδα με τεράστιο αντίκτυπο έως σήμερα. Συνοψίζοντας, οι δύο σκηνοθέτες καταπιάστηκαν με το έργο πολλές φορές και έκαναν αξιόλογες διασκευές. Σημειώνεται ότι διατηρούν και οι δύο έναν Αφηγητή, ο οποίος παρεμβαίνει στον μύθο και συνομιλεί με τα παιδιά στη σκηνή. Αυτή η τεχνική χρησιμοποιείται πλέον πολύ συχνά σε παιδικές παραστάσεις και στην performance.

Παράλληλα, χρησιμοποιούν και οι δύο την πρωτότυπη μουσική του μεγάλου συνθέτη Μίμη Πλέσσα, η οποία δίνει πολύ ευχάριστη νότα στις παραστάσεις. Ως προς τα σκηνικά εντυπωσιάζει τόσο το ριντό της Νικολάου, τα τρισδιάστατα σκηνικά και το πράσινο led δίκτυο, όσο και το γιγάντιο ζωγραφιστό βιβλίο του Δαφνή, το οποίο αφήνει άφωνο το κοινό. Από την άλλη, η τεχνική που χρησιμοποιεί ο Νταλάσης, παντρεύοντας σε real χρόνο τη συνομιλία του ηθοποιού με την οθόνη του κινηματογράφου, προσηλώνει και μαγεύει τα παιδιά καθώς έχουν την αίσθηση ότι βρίσκονται μέσα στο παραμύθι. Αναδεικνύεται έτσι η διασκευή του Πέτρου Σεβαστίκογλου καθώς έχει επιτευχθεί ακριβής συνομιλία της δράσης με το βιντεοσκοπημένο φιλμ, το οποίο σημειώνεται ότι έγινε σε blue box.

Αυτό που με μαγνήτισε στην πορεία της έρευνας ήταν ότι βήμα βήμα ανακάλυπτα στοιχεία από το συγγραφικό έργο του Baum, τους θαυμαστές του και τις επιδράσεις που άσκησε και συνεχίζει να ασκεί ανά τον κόσμο καθώς γνώριζα μόνο το γνωστό βιβλίο του και τη βραβευμένη ταινία του Fleming. Τόσο η ταινία όσο και το παραμύθι του Baum *Ο Μάγος του Οζ* συνεχίζουν να συναρπάζουν και να ωθούν το μυαλό των παιδιών να ταξιδέψει σε χώρους μυθικούς, πέρα από εμάς. Ο Baum το έγραψε και ο Fleming το υλοποίησε με την ταξιδιάρικη και ονειρική ταινία του. Εντυπωσιακό είναι ότι από την μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα ασχολήθηκαν και συνεχίζουν να ασχολούνται πάρα πολλοί σκηνοθέτες με το συγκεκριμένο παραμύθι καθώς ανεβαίνει πάνω από τριάντα χρόνια γιατί παραμένει διαχρονικό, επίκαιρο καθώς γράφτηκε **την εποχή της κρίσης του Πετρελαίου στην Αμερική**. Με τους ιδιαίτερους χαρακτήρες του, τη μικρή Ντόροθι, το άμμαλο Σκιάχτρο, τον άκαρδο Τενεκεδένιο και το φοβητσιάρικο Λιοντάρι, εξακολουθεί να συναρπάζει τις νέες γενιές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Φωτογραφικό Υλικό

Εικόνα 1: Ο χάρτης του Οζ

Εικόνα 2: Η Νάντια Μπουλέ στον ρόλο της Ντόροθι, σκηνοθεσία Νικολάου

Εικόνα 3: Ο Θίασος της Νικολάου με τον σκύλο

Εικόνα 4: Η Αφηγήτρια του Δαφνή

Εικόνα 5: Η Ντόρθι με τους γονείς της σκηνοθεσία Δαφνή

Εικόνα 6: Ο Τενεκεδένιος του Δαφνή

Εικόνα 7: Το Σκιάχτρο του Δαφνή

Εικόνα 8: Οι Λιχουδένιοι, η Καλή,
η Ντόροθι και το Σκιάχτρο

Εικόνα 9: Η Κακιά Μάγισσα του Δαφνή

Εικόνα 10: Οι Μυγιάγγιχτοι σκηνοθεσία Δαφνή

Εικόνα 11: το Λιοντάρι σκηνοθεσία Δαφνή

Εικόνα 12: Η συντροφιά σκηνοθεσία Δαφνή

Εικόνα 13: Η συντροφιά σκηνοθεσία Νταλάση

Εικόνα 14: η υπνωτισμένη Ντόροθι
Και η Καλή στην οθόνη

Εικόνα 15: Η Κακιά Μάγισσα στο Κάστρο

Εικόνα 15: Η συντροφιά στο Μαγεμένο Δάσος

Εικόνα 16: Η Ντόροθι στο δωμάτιο της με φόντο την μεγαλούπολη

Εικόνα 17: Το εσωτερικό του κάστρου της Κακιάς με φόντο τα μαγεμένα παιχνίδια

Εικόνα 18: Εικόνα – καρτούν με τον κίτρινο δρόμο

Εικόνα 19: Η Κακιά χαίρεται που έχει υπνωτίσει την Ντόροθι, προβολή στην οθόνη η παρέα

Α.1. ΑΦΙΣΕΣ

ο μάγος του ΟΖ

στηριγμένο στο ομώνυμο “παραμύθι” του Φρανκ Μπάουμ

Μίμης Πλέσσας
Μουσική

Νίκος Δαφνής
Διασκευή & Σκηνοθεσία

Μια φορά κι ένα καιρό, ζούσε σ' αυτόν τον τόπο ένας πολύ σεμνός Άνθρωπος. Ήταν γλυκός, τρυφερός, ευαίσθητος, έντιμος και σοφός. Έγραψε πολλά βιβλία. Και ποιήματα και παραμύθια και τραγούδια. Πίστεψε σ' ένα κόσμο δίκαιο και σ' όλη του τη ζωή πάλευε για ένα τέτοιο κόσμο. Κάποτε κουράστηκε. Και τότε, πήρε το «δραμακό με την πιπεριά», κι έφυγε για εκεί ψηλά.

Αυτός ήταν ο Δημήτρης Ραβάνης-Ρενής. Ο Μιμάκος μας. Και ήταν αυτός, που διασκεύασε τον «Οζ» το '83, για τον (ιστορικό πια) Θίασο '81. Κράτησα τους περισσότερους από τους στίχους εκείνης της παράστασης Κράτσια και τη μουσική, αφού δεν μπορώ να διανοηθώ ότι μπορεί να γραφτεί καλύτερη από αυτή που έγραψε τότε ο Μίμης Πλέσσας. Αυτός ο μεγάλος καλλιτέχνης, που όλοι όσους έχει βοηθήσει (και είναι πολλοί) ευχόμεστε να είναι κοντά μας για πολλά-πολλά χρόνια.

Ο Μίμης μας. Ο αιώνιος εφηβός, ο γλυκός κι ευγενικός Άνθρωπος, που μας χάρισε την υπέροχη δουλειά του, για να «ντύσει» με μοναδικό τρόπο την παράστασή μας. Σ' αυτούς τους δύο, στο Δημήτρη Ραβάνη-Ρενή και στο Μίμη Πλέσσα, είναι αφιερωμένη η φετινή μας παραγωγή.

ΝΙΚΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

παιζουν:

Κώστας Κλάδης
Κωσταντίνα Σαραντοπούλου

Κώστας Κλάδης
Μαρουσά Γεωργοπούλου

Κατερίνα Τσεβά

Οδυσσέας Κιόσογλου

Πασχάλης Μερμιγκάκης

Κώστας Τζαφέρης

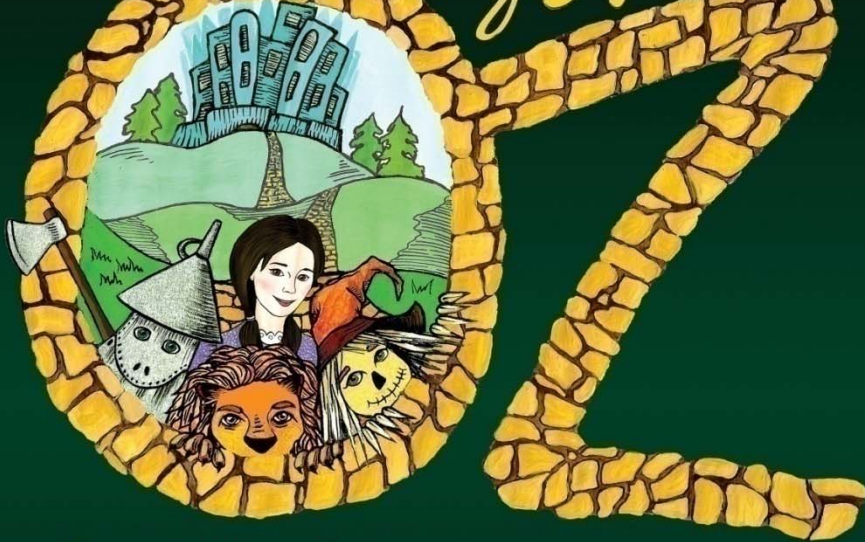

Εικόνα 1: Αφίσα θιάσου Δαφνή

Το Θέατρο Κάτω απ' τη Γέφυρα παρουσιάζει

Φρανκ
Μπιάουμι

Ο Μάγος του

Μουσική: Μίμης Πλέσσας

Διασκευή-Σκηνοθεσία: Νίκος Δαφνής

Σκηνικά-Εικαστικά: Ελένη Σουμή

Κοστούμια: Δέσποινα Κολοκοτσά

Κινησιολογία: Δάφνη Δούλη & Καλλιόπη Κούρου

Πάίζουν οι ηθοποιοί αφηγητικά:

Μαρουσώ Γεωργοπούλου, Οδυσσέας Κιόσογλου, Κώστας Κλάδης,

Πασχάλης Μερμιγκάκης, Κωνσταντίνα Σαραντοπούλου,

Κώστας Τζαφέρης, Κατερίνα Τσεβά

Κάθε Κυριακή στις 12.00 - Καθημερινά οργανωμένες για σχολεία

Πλατεία ηλεκτρικού σταθμού Νέου Φαλήρου

Επικοινωνία: 2104816200 - www.katopotigefyra.gr - fb: ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΗΣ:

ION

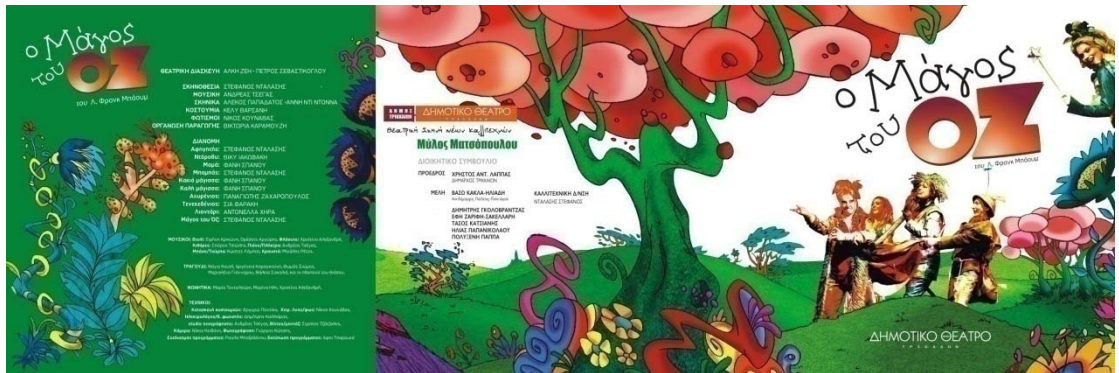
ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

nickelodeon

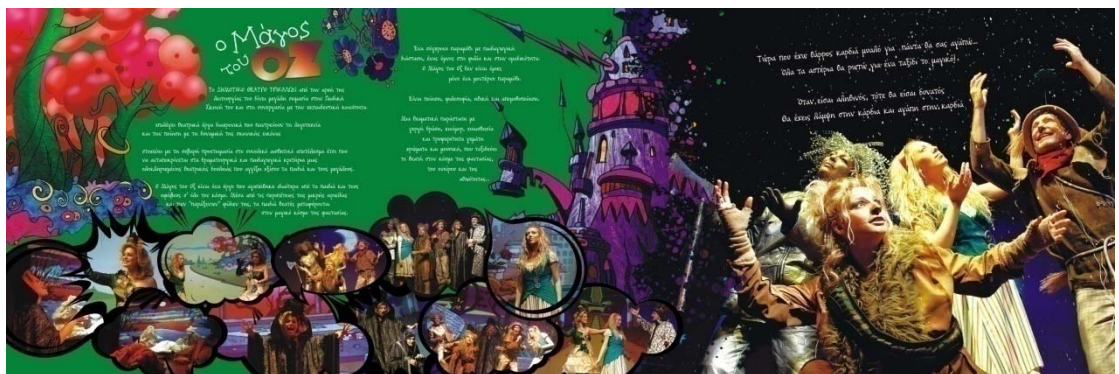
Εικόνα 2: Αφίσα θιάσου Δαφνή

Εικόνα 3: Αφίσα θιάσου Νταλάση

Εικόνα 4: Αφίσα ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Τρικάλων σκηνοθεσία Νταλάση

Εικόνα 5: Αφίσα μηνύματος ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Τρικάλων σκηνοθεσία Νταλάση

Β. Μουσικά Κομμάτια

02 Κομμάτι 2.mp3

03 Κομμάτι 3.mp3

04 Κομμάτι 4.mp3

05 Κομμάτι 5.mp3

06 Κομμάτι 6.mp3

07 Κομμάτι 7.mp3

08 Κομμάτι 8.mp3

09 Κομμάτι 9.mp3

10 Κομμάτι 10.mp3

11 Κομμάτι 11.mp3

12 Κομμάτι 12.mp3

03 Κομμάτι 3.mp3

04 Κομμάτι 4.mp3

05 Κομμάτι 5.mp3

06 Κομμάτι 6.mp3

07 Κομμάτι 7.mp3

08 Κομμάτι 8.mp3

09 Κομμάτι 9.mp3

10 Κομμάτι 10.mp3

11 Κομμάτι 11.mp3

12 Κομμάτι 12.mp3

13 INTRO.wav

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Bordwell, T. κ.α. (2006). *Εισαγωγή στην τέχνη του κινηματογράφου*, Μπφ. Κοκκινίδη, Κ. Αθήνα: Μορφωτικό ίδρυμα Εθνικής τραπεζής.
- Pavis, P. (2006). *Λεξικό του θεάτρου*, Αθήνα: Gutenberg.
- Sadouel, G. (1901). *Η ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου*, Μπφ. Μοσχοβάκη, Αντ., Αθήνα: Δαμιανός – Δωδώνη.
- Winnert, D. (χ.χ.) *Οι μεγάλες στιγμές του κινηματογράφου, τα πρώτα βήματα, η εξέλιξη, οι σταθμοί, τα Oscar*, 1^{ος} τ. Μανιατέα.
- Winnert, D. (χ.χ.) *Οι μεγάλες στιγμές του κινηματογράφου, Who is who, οι άνθρωποι και οι χώρες στην 7^η τέχνη*, 2^{ος} τ. Μανιατέα.
- Βελισσαρίου, Ρ. (1990). *Hollywood, Η άνοδος και η πτώση μιας αυτοκρατορίας*, Αθήνα: Γαβριηλίδης.
- Καρχαδάκης, Χ. (επιμ.). (2005). *Πρόγραμμα της παράστασης Ο Μάγος του Οζ από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Βέροιας*.
- Μπάουμ, Λ. Φ. (2015). *Ο Μάγος του Οζ*, Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Νταλάσης, Σ. (2018). "Ο Μάγος του Οζ του Λ. Φ. Μπάουμ, σε διασκευή Α. Ζέη – Π. Σεβαστίκογλου (χειμώνας 2010-11)", στο: *Καλλιτεχνικό έργο του Δημοτικού Θεάτρου Τρικάλων. Μεταπτυχιακή διατριβή*, Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, σ. 80-83.
- Ρίντερ, Κ. (2000). *Ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου*, Αθήνα: Αιγόκερως.
- Τζιώρτζιος, Γ. (2012). *100 χρόνια κινηματογράφος, Σινεμά: Μηνιαίο κινηματογραφικό περιοδικό*, Ειδικό τεύχος εκτός σειράς, Πήγασος Α.Ε.
- Χ.χ., (χ.χ.). *Οι 100 σταρ του αιώνα, Σινεμά: Μηνιαίο κινηματογραφικό περιοδικό*, χ.χ. Πήγασος Α.Ε.

ΕΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Barlow, J. (2003). «The Man behind the Curtain», *Review of Politics* 65/4: 475-478.
- Baum, L. F. (1960). *The Wonderful Wizard of Oz*, Canada: Dover Publications Inc.
- Baum, L. F. (1987). *The Complete stories of Oz*, London: Wordsworth Editions Limited.
- Berman, R. (2003). «The Wizardry of Oz», *Science Fiction Studies, The British SF Boom*, 30/3: 504-509.
- Gardener, M. (1960). "Introduction", στο Baum, L. F. *The Wonderful Wizard of Oz*, Canada: Dover Publications Inc.
- Griswold, J. (1987). «There's No Place but Home: The Wizard of Oz», *Antioch Review Inc.* 45/4, The Romance of Toughness: 462-475.
- Harmetz, A. (2013). *The Making of the Wizard of Oz*, United States of America: Chicago Review Press.
- Karp, A. (2003). «Oz Before the Rainbow: L. Frank Baum's The Wonderful Wizard of Oz on Stage and Screen to 1939 by Mark Evan Swartz», *Utopian Studies* 14: 264-266.
- Knapp, R. (2006). *The American Musical: And the Performance of Personal Identity*, Princeton and Oxford · Princeton University Press.
- Littlefield, H. (1964). «The Wizard of Oz: Parable on Populism», *The John Hopkins University Press* 16/1: 47-58.
- Sragow, M. (2008). *Victor Fleming, An American Movie master*, New York: Pantheon Books.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

American Film Institute, 2017. ([URL: https://catalog.afi.com/Search?searchField=MovieName&searchText=The+Wizard+of+Oz&sortBy=sortByPartialMatch](https://catalog.afi.com/Search?searchField=MovieName&searchText=The+Wizard+of+Oz&sortBy=sortByPartialMatch)), ημερομηνία ανάγνωσης 28 Μαρτίου 2018.

Anagnostis.org, (2015). *Ο Μάγος του Οζ σε σκηνοθεσία Χάρη Ρώμα έρχεται στο Άργος*, ([URL: https://anagnostis.org/article/o-magos-toy-oz-se-skenothesia-chare-roma-erchetai-sto-argos](https://anagnostis.org/article/o-magos-toy-oz-se-skenothesia-chare-roma-erchetai-sto-argos)), ημερομηνία ανάγνωσης 30 Οκτωβρίου 2017.

Anagnostis.org, (2015). *Ο Μάγος του Οζ σε σκηνοθεσία Χάρη Ρώμα έρχεται στο Άργος*, ([URL: https://anagnostis.org/article/o-magos-toy-oz-se-skenothesia-chare-roma-erchetai-sto-argos](https://anagnostis.org/article/o-magos-toy-oz-se-skenothesia-chare-roma-erchetai-sto-argos)), ημερομηνία ανάγνωσης 8 Νοεμβρίου 2017.

BuzzLife, (2017). «*Ο Μάγος του Οζ*» από το *Μασκαρίνι*, ([URL: http://politis.com.cy/article/-o-magos-tou-oz-apo-to-maskarini](http://politis.com.cy/article/-o-magos-tou-oz-apo-to-maskarini)), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Σεπτεμβρίου 2018.

CITY.com.cy, (2016). «*Ο Μάγος του Οζ*» σε ολόκληρη την *Κύπρο*, ([URL: http://city.sigmalive.com/article/18835/o-magos-toy-oz-se-olokliri-tin-kypro](http://city.sigmalive.com/article/18835/o-magos-toy-oz-se-olokliri-tin-kypro)).

cityportal, (2014). «*Ο Μάγος του Οζ*» στο θέατρο *Εγνατία*, ([URL: https://cityportal.gr/details.php?article_id=66172&subcat_id=198&cat_id=46](https://cityportal.gr/details.php?article_id=66172&subcat_id=198&cat_id=46)), ημερομηνία ανάγνωσης 30 Οκτωβρίου 2017.

Corinthia.Events, (2015). *Θεατρική παράσταση «Ο μάγος του Οζ» (16/8 Κιάτο)*, ([URL: https://corinthiaevents.wordpress.com/2015/08/11/omagostouozkiato/](https://corinthiaevents.wordpress.com/2015/08/11/omagostouozkiato/)), ημερομηνία ανάγνωσης 30 Οκτωβρίου 2017.

CRETAN magazine.gr, (2018). *Έρχεται στις Μοίρες το Μικρό Θέατρο Λάρισας & ο Μάγος του Οζ*, ([URL: https://www.cretanmagazine.gr/erchetai-stis-moires-to-mikro-theatro-larisas-amp-o-magos-toy-oz/](https://www.cretanmagazine.gr/erchetai-stis-moires-to-mikro-theatro-larisas-amp-o-magos-toy-oz/)), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Οκτωβρίου 2018.

Culturenow.gr, (2013). *Ο Μάγος του Οζ, από τη θεατρική ομάδα απ' τη γυάλα στον κινηματογράφο Δαναό*, ([URL: https://www.culturenow.gr/o-magos-toy-oz-apo-th-theatrikh-omada-eksw-ap-th-gyala-ston-kinhmatografo-danao/](https://www.culturenow.gr/o-magos-toy-oz-apo-th-theatrikh-omada-eksw-ap-th-gyala-ston-kinhmatografo-danao/)),

ημερομηνία ανάγνωσης 2 Νοεμβρίου 2017.

elamazi.gr, (2018). *Παραδοσιακός ο Μάγος του Οζ*, ([URL: https://elamazi.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BF-](https://elamazi.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BF-)

[%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6/](#)), ημερομηνία ανάγνωσης 12 Οκτωβρίου 2018.

Eleftheriaonline.gr (2017). *Πρεμιέρα για τον “Μάγο του Οζ” από το Θεατρικό Εργαστήρι Μεσσήνης (βίντεο)*, (URL: <https://www.eleftheriaonline.gr/local/politismos/ekdiloseis/item/139174-premiera-gia-ton-mago-tou-oz-apo-to-theatriko-ergastiri-messinis-vinteo>), ημερομηνία ανάγνωσης 13 Οκτωβρίου 2018.

FRAPRESS.GR YOUTH CULTURAL COMMUNITY, (2015). *Συνέντευξη με την Κάρμεν Ρουγγέρη!*, (URL: <https://frapress.gr/2015/09/sinentefxi-me-tin-karmen-roungeri/>), ημερομηνία ανάγνωσης 9 Νοεμβρίου 2017.

GetGreekMusic, (2016). *Ο Μάγος του Οζ στο «Θέατρον» του Ελληνικού κόσμου*, (URL: <https://www.getgreekmusic.gr/o-magos-tou-oz-theatron/>), ημερομηνία ανάγνωσης 19 Σεπτεμβρίου 2017.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, (2006). *Μάγος του Οζ και «τρελά Ρολόγια»*, (URL: <http://www.kathimerini.gr/240155/article/politismos/arxeio-politismoy/magos-toy-oz-kai-trela-rologia>), ημερομηνία ανάγνωσης 5 Νοεμβρίου 2017.

IShow - Ο Κόσμος της SHOWBIZ, (2015). *Ο μάγος του Οζ - Πρεμιέρα - Θέατρον Ελληνικός κόσμος*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AqlrqSzWhvs>), ημερομηνία ανάγνωσης 19 Σεπτεμβρίου 2017.

IShow - Ο Κόσμος της SHOWBIZ, (χ.χ.). *«Ο Μάγος του Οζ»*, (URL: <http://www.ishow.gr/production.asp?guid=50ccfd6a-640c-42ca-93ae-77424429540b>), ημερομηνία ανάγνωσης 19 Σεπτεμβρίου 2017.

kalamata in, (2015). *Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ του Φρανκ Μπάουμ από την Πειραματική Σκηνή Καλαμάτας*, (URL: <http://kalamatain.gr/new/o-magos-tou-oz-apo-tin-piramatiki-skini-kalamatas/>), ημερομηνία ανάγνωσης 6 Νοεμβρίου 2017.

Music corner.gr, (2016). *«Ο Μάγος του Οζ»... Η μαγεία συνεχίζεται στην Πειραιώς!*, (URL: <http://www.musiccorner.gr/o-magos-tou-oz-i-magia-sinechizete-stin-pireos-127653/>), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Σεπτεμβρίου 2017.

MYLEFKADA, (2015). *Η παιδική παράσταση “Ο Μάγος του Οζ” στην Λευκάδα*, (URL: <https://www.mylefkada.gr/politismos-ekdhloseis-section/politismos-ekdhloseis/i-pediki-parastasi-o-magos-tou-oz-stin-lefkada-62723/>), ημερομηνία ανάγνωσης 29 Οκτωβρίου 2017.

MyTheatro.gr, (χ.χ.). *Ο Μάγος του Οζ*, (URL: <http://www.mytheatro.gr/magos-toy-oz-theatro-orfeas/>), ημερομηνία ανάγνωσης 3 Νοεμβρίου 2017.

NOTOSPRESS.gr, (2014). *Ο Μάγος του Οζ στην Σπάρτη*, (URL: <https://notospres.gr/article.php?id=19659>), 30 Οκτωβρίου 2017.

Onlarissa.gr, (2014). «Ο Μάγος του Οζ» της Κάρμεν Ρουγγέρη στο Μικρό Θέατρο, (URL: <https://www.onlarissa.gr/2014/02/05/o-magos-tou-oz-tis-karmen-roungeri-sto-mikro-theatro/>), ημερομηνία ανάγνωσης 1 Νοεμβρίου 2017.

PARAPOLITIKA.gr, (2017). «Ο Μάγος του Οζ»: Ένα μιούζικαλ για παιδιά, με μουσική Μίμη Πλέσσα, (URL: <https://www.parapolitika.gr/article/magos-tou-oz-ena-miouzikal-gia-pedia-me-mousiki-mimi-plessa>), ημερομηνία ανάγνωσης 22 Σεπτεμβρίου 2017.

Ticketservices, (χ.χ). Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ, (URL: <https://www.ticketservices.gr/el/events/?eventid=1749>), ημερομηνία ανάγνωσης 21 Σεπτεμβρίου 2017.

VétoNews, (2018). Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ σε Κοζάνη και Πτολεμαΐδα, (URL: <https://www.vetoneews.gr/culture/item/51406-o-magos-toy-oz-se-kozanh-kai-ptolemaida>), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Οκτωβρίου 2018.

ZARPANEWS.GR, (2015). Ο Μάγος του Οζ/ Παιδική θεατρική παράσταση σε Χανιά και Καστέλι, (URL: <https://www.zarpanews.gr/%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%83/>), ημερομηνία ανάγνωσης 30 Οκτωβρίου 2017.

ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ, (2014). “Ο Μάγος του Οζ” του Φ.Λ, ΜΠΑΟΥΜ: ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΓΙΑΝΝΗ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, (URL: <https://www.agonas.gr/news/14182>), ημερομηνία ανάγνωσης 30 Οκτωβρίου 2017.

αθηνόραμα, (χ.χ.). Ο Μάγος του Οζ – Φωτογραφίες, (URL: https://www.athinorama.gr/theatre/performance/o_magos_tou_oz-10058050.html), ημερομηνία ανάγνωσης 19 Σεπτεμβρίου 2017.

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ιωαννίνων, (χ.χ.). ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, (URL: <http://dipetheioannina.eu/wp-content/uploads/2017/06/analytikos.pdf>), ημερομηνία ανάγνωσης 13 Νοεμβρίου 2017.

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ιωαννίνων, (χ.χ.). Φρανκ Μπάουμ «Ο Μάγος του Οζ», (URL: <http://dipetheioannina.eu/?p=262>), ημερομηνία ανάγνωσης 13 Νοεμβρίου 2017.

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Καλαμάτας, (2013). *Ιστορικό Παραγωγών ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Κ.*, (URL: <http://www.kalamata.gr/dimos/npid/100-faris-gr/1383-istoriko-paragogon-dipethk.html>), ημερομηνία ανάγνωσης 12 Νοεμβρίου 2017.

Ζουμπουλάκης, Γ. (2013). «Ο Μάγος του Οζ ήταν Τσαρλατάνος», (URL: <https://www.tovima.gr/2013/03/12/vimagazino/o-magos-toy-oz-itan-tsarlatanost/>), ημερομηνία ανάγνωσης 8/10/2018.

Η ΡΟΔΙΑΚΗ, (2015). *Η παιδική παράσταση “Ο Μάγος του Οζ” στη Ρόδο*, (URL: <https://www.rodiki.gr/article/305345/h-paidikh-parastash-o-magos-toy-oz-sth-rodo>), ημερομηνία ανάγνωσης 30 Οκτωβρίου 2017.

Θεατρική ομάδα «έξω απ’ τη γυάλα», (2013). *Ο MAGOS TOY OZ*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vlJiaB1V41s>), ημερομηνία ανάγνωσης 2 Νοεμβρίου 2017.

ΘΕΑΤΡΟΜΑΝΙΑ, (2015). *Ο μάγος του Οζ*, (URL: <https://www.theatromania.gr/parastasi/o-magos-tou-oz/>), ημερομηνία ανάγνωσης 21 Σεπτεμβρίου 2017.

Θίασος Κύπταρο, (2010). *Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ – the wizard of oz*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5Titi9c47QY>), ημερομηνία ανάγνωσης 9 Νοεμβρίου 2017.

Καραγιάννης, Θ. (2008). *Ταξίδι φαντασίας με τον Μάγο του Οζ, τον Ερωτόκριτο και τον Σίτο τον Σιταράκι, Ριζοσπάστης*, (URL: <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=4847069>), ημερομηνία ανάγνωσης 25 Σεπτεμβρίου 2017.

Κάραλη, Α. (2001). *Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ: Χρώματα και Μαγεία στο Θέατρο Ήβη*, ΕΘΝΟΣ Απογευματινή Εφημερίδα, (URL: <http://digital.lib.auth.gr/record/74919/files/arc-2007-33474.pdf>), ημερομηνία ανάγνωσης 10 Νοεμβρίου 2017.

Κάτω από τη Γέφυρα, (2002-2003). *Ο Μάγος του Οζ, Ιστορικό – Παιδική Σκηνή, Παραγωγές μας* (URL: <http://katoapotigefyra.gr/2003/09/28/%CE%BF-%CE%BC%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%83-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-2/>), ημερομηνία ανάγνωσης 18 Σεπτεμβρίου 2017.

Κάτω από τη Γέφυρα, (2017-2018). «Ο Μάγος του Οζ»: Ένα μιούζικαλ για παιδιά, με μουσική Μίμη Πλέσσα, (URL: <http://paidiko-theatro.gr/2017/10/%CE%BA%CE%AC%CF%84%CF%89-%CE%B1%CF%80%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%AD%CF%86%CF%85%CF%81%CE%B1-%CE%BF->

[%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6/](#)), ημερομηνία ανάγνωσης 19 Σεπτεμβρίου 2017.

Κάτω από τη Γέφυρα, (2017-2018). *Ο Μάγος του Οζ, Ιστορικό – Παιδική Σκηνή, Παραγωγές μας* (URL: <http://katoapotigefyra.gr/2018/09/28/%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-2017-2018/>), ημερομηνία ανάγνωσης 15 Νοεμβρίου 2017.

Μπουζιώτης, Β. (1997). *Μαγικό Μιούζικαλ: Ζωντανή ορχήστρα μουσικής, εντυπωσιακά σκηνικά και μια δυνατή ομάδα ηθοποιών και χορευτών στο « Μάγο του Οζ» στο Βόλο, Έθνος της Κυριακής*, (URL: <http://digital.lib.auth.gr/record/76947/files/arc-2007-35382.pdf>), ημερομηνία ανάγνωσης 11 Νοεμβρίου 2017.

Παιδικό θέατρο Χριστοπούλου, (part 1). *Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Raa5wAv-iao>), ημερομηνία ανάγνωσης 7 Νοεμβρίου 2017.

Παπαδιά, Π. (2015). *Ο Μάγος του Οζ στον Ελληνικό Κόσμο*, Ταλκ (URL: <http://www.talcmag.gr/volta/magos-tou-oz/>), ημερομηνία ανάγνωσης 18 Σεπτεμβρίου 2017.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ, (2015). *Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ του Φρανκ Μπάουμ από την ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FKZEFK86U9E>), ημερομηνία ανάγνωσης 6 Νοεμβρίου 2017.

Πειραματική Σκηνή Καλαμάτας, (2015). *Ο Μάγος του Οζ του Φρανκ Μπάουμ από την Πειραματική Καλαμάτας*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FKZEFK86U9E>), ημερομηνία ανάγνωσης 2 Οκτωβρίου 2018.

Πλέσσας, Μ. (2015). *Ο Μάγος του Οζ σε σκηνοθεσία Νανάς Νικολάου*, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9SZCISU-o8U>), ημερομηνία ανάγνωσης 18 Σεπτεμβρίου 2017.

Πλέσσας, Μ. κ.α. (χ.χ.). *Ο Μάγος του Οζ*, (URL: <https://www.public-cyprus.com.cy/product/music/paidika-cd/paramythia-mythologia/o-magos-toy-oz/prod160153/>), Sosaphone G.S.F., ημερομηνία ανάγνωσης 15 Οκτωβρίου 2018.

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, (2013). «Ο Μάγος του Οζ» στο θέατρο Ορφείας, (URL: <https://www.protothema.gr/culture/article/316196/o-magos-tou-oz-sto-theatro-orfeas/>), ημερομηνία ανάγνωσης 3 Νοεμβρίου 2017.

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, (2018). «Ο Μάγος του Οζ»: Ενθουσίασε μικρούς και μεγάλους στη Θεσσαλονίκη, (URL: <https://www.protothema.gr/paidi/article/825929/o-magos-tou-oz->

[enthousiase-mikrous-kai-megalous-sti-thessaloniki/](#)), ημερομηνία ανάγνωσης 2 Οκτωβρίου 2018.

ΡΕΘΕΜΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, *ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΑΡΙΣΑΣ ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ: Παιδική θεατρική παράσταση «Ο Μάγος του Οζ»*, (URL: <http://www.rethnea.gr/article.aspx?id=55219>), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Οκτωβρίου 2018.

Ρέθεμνος, (2018). *Η παιδική παράσταση «Μάγος του Οζ» από το Μικρό Θέατρο Λάρισας στο Cineland Παντελής*, (URL: <https://rethemnosnews.gr/%CE%93%CE%B5%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%8C%CF%82/%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-%CE%B1%CF%80%CF%8C/>), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Οκτωβρίου 2018.

Σφοντούρη, Κ. (2008). *Ο Μάγος του Οζ: Ένα τρυφερό παραμύθι για όλες τις ηλικίες*, In2Life, (URL: <https://www.in2life.gr/home/child/article/150342/o-magos-toy-oz-ena-tryfero-paramythi-gia-oles-tis-hlikies.html>), ημερομηνία ανάγνωσης 4 Νοεμβρίου 2017.

Travel4kids, (χ.χ). *Οι πρωταγωνιστές του "Μάγου του Οζ" μας αποκαλύπτουν τα μυστικά της παράστασης!*, (URL: <http://www.travel4kids.gr/%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7/%CE%BF%CE%B9-%CF%80%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AD%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-%CE%BC%CE%B1%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%80%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82>), ημερομηνία ανάγνωσης 18 Οκτωβρίου 2018.

ΤήνοςToday, (χ.χ.). *Ο Μάγος του Οζ... στο Βωλάξ*, (URL: https://www.tinostoday.gr/2015/07/blog-post_738.html), ημερομηνία ανάγνωσης 1 Νοεμβρίου 2017.

Τουρνάκης, Ν. (2016). Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ. ΠΟΙΟΣ ΚΑΛΟΣ ΑΝΕΜΟΣ ΣΑΣ ΕΦΕΡΕ?, (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PSrVbSiO6jl>), ημερομηνία ανάγνωσης 21 Σεπτεμβρίου 2017.

Τσιλιδιμού, Μ. (2016). Η σκηνοθέτις της μουσικής παράστασης στον «Ελληνικό Κόσμο» μιλά για την επικαιρότητα που διατρέχει το κλασικό έργο του Φρανκ Μπιάουμ. (URL: <http://paidiko-theatro.gr/2016/01/%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AC-%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%BF%CF%85-%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9/>), ημερομηνία ανάγνωσης 17 Σεπτεμβρίου 2017.

Τσιλιδιμού, Μ. (2016). Η σκηνοθέτις της μουσικής παράστασης στον «Ελληνικό Κόσμο» μιλά για την επικαιρότητα που διατρέχει το κλασικό έργο του Φρανκ Μπιάουμ, (URL: <http://paidiko-theatro.gr/2016/01/%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AC-%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%BF%CF%85-%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9/>), ημερομηνία ανάγνωσης 23 Σεπτεμβρίου 2017.

ΦΩΝΗnews.gr (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ), (2017). “Ο Μάγος του Οζ” από το Θεατρικό Εργαστήρι στη Μεσσήνη, (URL: <http://foninews.gr/2017/11/02/%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B6-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AE/>), ημερομηνία ανάγνωσης 20 Σεπτεμβρίου 2018.